

# LAPINLAHDEN ORTODOKSINEN HAUTAUSMAA

Hautakirjanpito- ja kartoitusprojekti



Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Lepaa, maisemasuunnittelun koulutusohjelma

kevät, 2017

Saara Räntilä

Maisemasuunnittelun koulutusohjelma  
Lepaa

---

<b>Tekijä</b>	Saara Räntilä	<b>Vuosi</b> 2017
<b>Työn nimi</b>	Lapinlahden ortodoksinen hautausmaa – hautakirjanpito- ja kartoitusprojekti	
<b>Työn ohjaaja</b>	Heikki Peltoniemi, Hämeen ammattikorkeakoulu	

---

## TIIVISTELMÄ

Helsingin ortodoksinen seurakunnan hautausmaa, Lapinlahden ortodoksinen hautausmaa (1815), kuuluu Hietaniemen laajaan ja ainutlaatuiseseen eri uskontokuntien hautausmaakokonaisuuteen ja on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu ympäristö. Sinne on haudattu vainajia vuodesta 1815 lähtien ja hautausmaa alkaa hiljalleen täyttyä hautapaikoista. Lapinlahden ortodoksiselle hautausmaalle olisi tärkeää tehdä pitkän aikavälin suunnitelma, jotta Helsingin ortodoksisessa seurakunnassa voidaan tehdä päätöksiä hautausmaan käytöstä ja siihen käytettävistä varoista, kun hautausmaalle ei voida enää haudata vainajia.

Helsingin ortodoksinen seurakunta käynnisti hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin (2013), jonka tavoitteena on olla osa Lapinlahden ortodoksinen hautausmaan pitkän aikavälin suunnitelmaa, jossa selvitetään kauan ko hautausmaata voidaan vielä käyttää aktiivisesti, toimia mahdollisesti myöhemmin tehtävän, hautausmaan kulttuuriarvojen inventoinnin pohjana sekä selkeyttää Helsingin ortodoksinen seurakunnan hautaustoimen tehtävää.

Hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin tarkoituksena on hautausmaan hauta- ja vainajatietojen järjestelmällinen selvittäminen historiallisten ja käytössä olevien aineistojen sekä maastoinventoinnin avulla, hauta- ja vainajatietojen tallentaminen ja päivittäminen käytössä olevaan Status Hautakirja-hautakirjanpitorekisteriin sekä hautausmaan yleis- ja kortteli-kohtaisten hautakarttojen piirtäminen ajantasaisiksi uuteen, tulevaan Hautakarttajärjestelmään. Yhteistyökumppaneita ovat Rauhala Yhtiöt Oy ja Ramboll Finland Oy.

Hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin perusteella Lapinlahden ortodoksinen hautausmaata voidaan käyttää vielä 15-20 vuotta, ennen kuin kaikki hautapaikat ovat täynnä. Hautausmaalla on tällä hetkellä (2017) käytössä olevia arkkuhautapaikkoja 8300kpl, käytössä olevia uurnahautapaikkoja 250kpl. Uusia, käyttämättömiä arkkuhautapaikkoja on 2000kpl ja uusia,

käyttämättömiä uurnahautapaikkoja 600kpl. Arkku- ja uurnahautauksia on vuodessa keskimäärin 150kpl.

Pitkän aikavälin suunnitelmaa varten hautausmaan kulttuurihistoriallisten arvojen kartoitusta olisi tärkeää jatkaa selvittämällä Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan historiaa, alueen ominaispiirteitä ja nykytilaa sekä inventoimalla hautausmaasta säilytettävät haudat ja hautamuistomerkit, poistettavat haudat ja hautamuistomerkit sekä kulttuurikasvillisuus. Kaikkien inventoitujen tietojen pohjalta voitaisiin vahvistaa Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan ohjesääntö, hautausmaakaava sekä käyttösuunnitelma.

**Avainsanat** hautausmaa, inventointi, hautakirjanpito, hautakartoitus, kulttuurihistoria

**Sivut** 48 sivua, joista liitteitä 7 sivua

Degree Programme in Landscape Design  
Lepaa

---

<b>Author</b>	Saara Räntilä	<b>Year</b> 2017
<b>Subject</b>	The Lapinlahti Orthodox Cemetery – the update of burial registers and cemetery maps	
<b>Supervisors</b>	Heikki Peltoniemi, Häme University of Applied Sciences	

---

#### ABSTRACT

The Orthodox Cemetery of Helsinki Orthodox Church is located in Lapinlahti. The Lapinlahti Orthodox Cemetery was established in 1815. It has a history over 200 years and it is culturally very important cemetery as being the oldest cemetery in use in Helsinki. The Lapinlahti Orthodox Cemetery has over 11 000 graves and over 20 000 deceased persons.

Helsinki Orthodox Church started a process of updating the burial register and cemetery maps of the Lapinlahti Orthodox Cemetery in 2013. The reason for starting the process was that the cemetery authorities faced a number of problems locating every grave and every deceased person.

The process of updating the burial register and cemetery maps started by making an inventory of over 11 000 graves and over 20 000 deceased persons in the cemetery. The process continued by drawing the new cemetery maps and attaching them to a cemetery mapping software (Hautakarttajärjestelmä) provided by Ramboll Finland Oy. Then the process continued by updating the cemetery management software (Status Hautakirja) provided by Rauhala Yhtiöt Oy including the information of graves and deceased persons.

The result of the update process is that the Lapinlahti Orthodox Cemetery will be full in the next 15-20 years. It is utmost important for Helsinki Orthodox Church to create a long-term plan for the Lapinlahti Orthodox Cemetery.

**Keywords** cemetery, inventory, burial register, cemetery map, cultural history

**Pages** 48 pages including appendices 7 pages



# SISÄLLYS

1	JOHDANTO .....	1
2	LAPINLAHDEN ORTODOKSINEN HAUTAUSMAA.....	2
2.1	Hautausmaan historia .....	2
2.2	Ortodoksiset hautausperinteet.....	5
2.3	Merkittäviä historiallisia henkilöitä.....	5
2.4	Hautausmaan aluetiedot ja nykytila .....	8
2.5	Helsingin ortodoksinen seurakunta .....	10
3	HAUTAKIRJANPITO JA HAUTAKARTOITUS.....	11
3.1	Hautakirjanpidon ja –kartoituksen historia .....	11
3.2	Historiallinen aineisto .....	12
3.3	Käytössä oleva aineisto .....	14
3.4	Tavoitteet ja tarkoitus.....	15
3.5	Yhteistyökumppanit.....	16
3.5.1	Rauhala Yhtiöt Oy.....	16
3.5.2	Ramboll Finland Oy .....	17
4	HAUTAKIRJANPITO- JA KARTOITUSPROJEKTI .....	18
4.1	Projektin aloitus .....	19
4.2	Hautakarttajärjestelmän käyttöönotto.....	20
4.3	Hautausmaan inventointi.....	20
4.3.1	Mittaus .....	21
4.3.2	Valokuvaus .....	21
4.3.3	Dokumentointi .....	22
4.3.4	Hautausmaakatselmus .....	23
4.4	Hautakarttajärjestelmän päivitys.....	23
4.5	Status Hautakirjan päivitys.....	24
4.5.1	Hautatietojen päivitys .....	24
4.5.2	Vainajatietojen päivitys .....	25
4.6	Aikataulu .....	26
4.7	Ylläpito .....	27
4.7.1	Ehdotus hautausmaaston työnjaosta .....	28
5	PITKÄN AIKAVÄLIN SUUNNITELMA .....	28
5.1	Hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin tulokset .....	30
5.2	Kulttuurihistoriallisten arvot.....	30
5.3	Inventointi.....	31
5.4	Säilytettävät haudat ja hautamuistomerkit .....	32
5.5	Poistettavat haudat ja hautamuistomerkit .....	33
5.6	Hautausmaan kulttuurikasvillisuus .....	34
5.6.1	Inventointi .....	35
5.6.2	Suunnittelu .....	35
5.6.3	Hoitoluokituskartta ja hoitosuunnitelma .....	36

5.7 Ohjesääntö, hautausmaakaava ja käyttösuunnitelma.....	37
LÄHTEET .....	39

#### Liitteet

Liite 1	Helsingin asemakaava (1820)
Liite 2	Helsingin kiinteistökartta (1945)
Liite 3	FCG hautausmaan yleiskartta (2007)
Liite 4	FCG korttelikohtainen hautakartta (2007)
Liite 5	RAMBOLL korttelikohtainen hautakartta (2014)
Liite 6	Excel-tiedosto hauta- ja vainajatiedoista
Liite 7	Päivitetty korttelikohtainen hautakartta (2015)



Kuva 1. Hautausmaa syysvalossa (Räntilä 2013).

## 1 JOHDANTO

Helsingin ortodoksisen seurakunnan hautausmaa, Lapinlahden ortodoksinen hautausmaa on Helsingin vanhin, käytössä oleva hautausmaa (1815). Se kuuluu Hietaniemen laajaan ja ainutlaatuiseen eri uskontokuntien hautausmaakokonaisuuteen ja on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu ympäristö. Hautausmaan veistokselliset hautamuistomerkit, sarkofagit, obeliskit sekä koristeelliset hautakappelit ja maanalaiset hautakammiot kertovat Helsingin kaupungin henkilöhistoriasta sekä kansakunnan vaiheista, merkkihenkilöistä ja varakkaista suvuista, eri yhteiskuntaluokista ja ammateista sekä ihmisiä kohdanneista sodista ja kulkutaudeista. (Leukumaavaara 2016, 5, 13; Museovirasto 2009; Wikipedia 2016a)

Lapinlahden ortodoksinen hautausmaa on kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö ollessaan monelle merkittävälle, Helsingin historiaan vaikuttaneelle henkilölle viimeinen leposija. Hautausmaalle on haudattu mm. Viaporin komentaja Nikolai Bodisko (1757-1815), Sinebrychoffien sukuhauta, taiteilija Michael Schilkin (1900-1962), Kiseleffien sukuhauta, valokuvaaja Ivan Timiriasev (1860-1927), Fabergén sukuhauta sekä iskelmälaulaja Kirill ”Kirka” Babitzin (1950-2007). Sinne on haudattu vainajia vuodesta 1815 lähtien ja hautausmaa alkaa hiljalleen täytyä hautapaikoista. (Pehkonen 2008, 61-72.)

Helsingin ortodoksinen seurakunta käynnisti hautakirjanpito- ja kartoitustiprojektin (2013), jonka tavoitteena on olla osa Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan pitkän aikavälin suunnitelmaa, jossa selvitetään kauan-

ko hautausmaata voidaan vielä käyttää aktiivisesti, toimia mahdollisesti myöhemmin tehtävän, hautausmaan kulttuuriarvojen inventoinnin pohjana sekä selkeyttää Helsingin ortodoksisen seurakunnan hautaustoimen tehtävää.

Hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin tarkoituksena on hautausmaan hauta- ja vainajatietojen järjestelmällinen selvittäminen historiallisten ja käytössä olevien aineistojen sekä maastoinventoinnin avulla, hauta- ja vainajatietojen tallentaminen ja päivittäminen käytössä olevaan Status Hautakirja-hautakirjanpitorekisteriin sekä hautausmaan yleis- ja kortteli-kohtaisten hautakarttojen piirtäminen ajantasaisiksi uuteen, tulevaan Hautakarttajärjestelmään. Yhteistyökumppaneita ovat Rauhala Yhtiöt Oy ja Ramboll Finland Oy.

Kartoitusprojektin yhtenä osa-alueena ovat olleet hautakammiotutkimukset, joiden tarkoituksena on selvittää perintötietona sekä vanhemmista ja uudemmissa hautasikirjoista löytyneiden merkintöjen perusteella hautausmaalta mahdollisesti löytyvät hautakammiot, niiden koot ja sijainnit. Hautakammiotutkimusten yhteistyökumppaneita ovat Aalto-yliopisto ja Museovirasto. Hautakammiotutkimuksia on tehty vuosina 2013-2015 Aalto-yliopiston lehtorin Tero Hokkasen johdolla.

Tämä opinnäytetyö kertoo hautakirjanpito- ja kartoitusprojektista ja viittaa joissain kohdin hautakammiotutkimuksiin.

## **2 LAPINLAHDEN ORTODOKSINEN HAUTAUSMAA**

Lapinlahden ortodoksisella hautausmaalla on yli 200-vuotinen historia, jolloin sinne on haudattu lukuisia merkittäviä henkilöitä, kuten Sinebrychoffin panimon perustaja Nikolai Sinebrychoff ja Fabergén pääsiäismunista tunnetun hovikultaseppä Carl Fabergén poika, Agathon Fabergé. Hautausmaan rakenne on muuttunut vuosisatojen kuluessa kuudesta hautakorttelista 52 hautakortteliin, mutta hautausmaan pitkäaikaisimpia tunnusmerkkejä ovat edelleen Pyhän Profeetta Elian kappeli (1852) sekä kappelilta merelle kulkeva, 150 vuotta vanha lehmusten rajaama pääkäytävä.

### **2.1 Hautausmaan historia**

Suomi oli Ruotsin vallanalaisena 1800-luvun alkupuolella, kunnes Suomen sodan (1808-1809) seurauksena Venäjä valloitti Suomen Ruotsilta ja liitti sen Venäjään. Suomesta muodostettiin suuriruhtinaskunta, jonka myötä Suomeen saapui ortodoksista väestöä Venäjältä. Venäjän armeija miehitti Viaporin linnoituksen (nyk. Suomenlinna), josta tuli venäläinen varuskunta. Sotilaat olivat pääasiassa ortodokseja. Sotilaiden mukana tuli venäläis-

tä siviiliväestöä, joka asettui Helsinkiin harjoittamaan mm. kauppias- ja virkamiestoimintaa. Heistä tuli osa vanhinta venäläistä vähemmistöämme ja vuonna 1828 Helsingissä oli 650 ortodoksia. Helsingin ortodoksinen seurakunta syntyi alun perin Venäjän ortodoksien toimesta vuonna 1827 ja ensimmäiseksi kirkkoherraksi nimitettiin Aleksander Malozemov. (Edgren, Manninen & Ukkonen 2003, 204-205; Pehkonen 2008, 65-66.)

Viaporin linnoituksessa ja Helsingin kasarmeissa palvelleen venäläisen sotaväen hautausmaa sijaitsi Bulevardilla, mutta se jouduttiin siirtämään Bulevardilta Lapinlahteen, koska Helsingin kaupungin kaavoitusjärjestelyt edellyttivät Bulevardin hautausmaan ottamista muuhun käyttöön. Lapinlahden ortodoksinen hautausmaa rakennettiin Viaporista saadun työvoiman avulla vuonna 1815. (Pehkonen 2008, 61.)

Lapinlahden ortodoksinen hautausmaa jaettiin alunperin kuudeksi hautakortteliksi, joiden keskeltä kulki pohjois-eteläsuuntainen leveä, lehmusten rajaama pääkäytävä kohti merta. Pääkäytävän päässä oli pitkä laituri, jonne vainajat tuotiin veneellä Viaporin linnoituksesta (ks. Liite 1). Hautausmaalle haudattiin sotilaita, upseereja sekä ortodoksista uskoa tunnustavia kauppiaita, virkamiehiä, porvareita, käsityöläisiä ja palveluskuntaa. Sotilaat haudattiin pääkäytävän länsipuolelle, muut seurakuntalaiset haudattiin itäpuolelle. Hautausmaalle rakennettiin pieni Pyhän Profeetta Elian kappeli (1852), vartiotupa (nyk. vahtimestarin asunto, 1872) sekä reilu sata vuotta myöhemmin suurempi Pyhän Profeetta Elian kirkko (1958). (Pehkonen 2008, 61, 65.)



Kuva 2. Pyhän Profeetta Elian kappeli 1852 (Räntilä 2017).



Kuva 3. Vartiotupa 1872 (Räntilä 2017).



Kuva 4. Pyhän Profeetta Elian kirkko 1958 (Räntilä 2017).



## 2.2 Ortodoksiset hautausperinteet

Ortodoksiseen hautausperinteeseen kuului, että vainaja haudattiin arkussa kasvot itäänpäin kolmantena päivänä kuolemasta. Itä oli ylösnousemuksen aamunkoiton vertauskuva ja Kristuksen toisen tulemisen suunta. Haudan sijaintiin vaikutti vainajan sääty, asema ja varallisuus. Parhaimmat hautapaikat sijaitsivat lähimpänä Pyhän Profeetta Elian kappelia. Sen etelä- ja länsipuolelle haudattiin merkittävimmät papiston ja sotaväen jäsenet yksittäis- tai sukuhautoihin. (Aaltonen ym. 2005, 42, 45.)

Hautapaikat merkittiin suurin, kivisin sarkofagein tai obeliskein, joissa oli marmorista tehtyjä nimilaattoja ja veistoksia. Arvokkaimmille hautapaikoille rakennettiin hautakappeleita. Hautapaikat oli usein aidattu koristeellisin metalliaidoin. Hautakammiotutkimusten perusteella hautausmaalta on löytynyt myös muutamia kymmeniä maanalaisia hautakammioita. Ne ovat tiilestä muurattuja ja holvattuja huoneita, joiden leveys vaihtelee 0,6m-5m. Hautakammioihin haudattiin kokonaisia perheitä, vanhemmat toiseen huoneeseen ja lapset toiseen huoneeseen. Sotilaille oli yksihuoneisia, kapeita hautakammioita. Muita hautamuistomerkkejä olivat erilaiset ristit, jotka olivat tehty puusta, metallista tai kivistä. Myös pienet kropsitsat kuuluivat ortodoksiperinteeseen. Ne olivat hirsisiä, salvostettuja ja laudoilla harjakatettuja pieniä majoja hautapaikan päällä. (Aaltonen ym. 2005, 47; Ortodoksi.net n.d.)

## 2.3 Merkittäviä historiallisia henkilöitä



Kuva 5. Nikolai Bodiskon sarkofagi 1815 (Räntilä 2017).

Vanhin säilynyt muistomerkki on Viaporin komentajan Nikolai Andrejevits Bodiskon (1757-1815) hauta korttelissa 5, joka kuoli *perheensä, ystävien-*

sä, Viaporin varuskunnan sekä Helsingin asukkaiden suureksi suruksi. (Pehkonen 2008, 61)



Kuva 6. Tschernischeffin hautakappeli (Räntilä 2017).

Todellinen valtioneuvos Jakov Tschernischeff (1826-1906) oli Helsingin rikkaimpia miehiä ja hänen toimintansa Helsingin ortodoksisen seurakunnan hyväksi oli erityisen merkittävää (mm. Uspenskin katedraalin rakennusurakka). (Pehkonen 2008, 68)





Kuva 7. Sinebrychoffien sukhauta (Räntilä 2017).

Sinebrychoffien sukhauta on korttelissa 3, jonne on haudattu Nikolai Sinebrychoff (1789-1848), Sinebrychoffin panimon perustaja sekä Paul Sinebrychoff (1859-1917), Sinebrychoffin taidemuseon perustaja. (Pehkonen 2008, 66-67.)



Kuva 8. Fabergén hautamuistomerkki (Räntilä 2017).

Agathon Fabergé (1876-1951) oli hovikultaseppä Carl Fabergén poika. Fabergén suku on tunnettu Fabergén pääsiäismunista, joita toimitettiin Venäjän keisariperheelle. (Pehkonen 2008, 72.)

#### 2.4 Hautausmaan aluetiedot ja nykytila

Ruoholahden saaristoista kaupunginosaa rakennettiin ja täytettiin täytömaalla 1900-luvun alkupuolelta asti, jolloin Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan eteläpäässä oleva laiturireitti purettiin ja vesiteitse kulkeva yhteys Viaporin linnoitukseen katkaistiin. Vainajat kuljetettiin myöhemmin Viaporin linnoituksesta Uspenskin katedraaliin tai Pyhän Kolminaisuuden kirkkoon ruumiinsiunausta varten, jonka jälkeen vainajat tuotiin hautausmaalle pitkissä ruumissaatoissa kaupungin halki. (Pehkonen 2008, 61; Wikipedia 2016b.)

Lapinlahden ortodoksisella hautausmaalla oli reilun sadan vuoden ajan kuusi hautakorttelia. Vuoden 1945 kiinteistökartassa näkyy jo tämänhetkinen korttelijako, joista 42 hautakorttelia oli käytössä (ks. Liite 2). Nykyisin hautausmaalla on käytössä lähes kaikki 52 hautakorttelia. Arkkuhautakortteleita on 48kpl, joista kortteli 16 on sankarihautakortteli. Uurna- ja kirkkohautakortteleita on 2kpl, joista toinen on käytössä, toinen suunniteltu ja piirretty. Korttelissa 15 on Metsäpirtin Vaskelan kalevalaisten runonlaulajien ja tietäjien yhteismuistomerkki ja kortteli 6 on suunniteltu muualla haudattujen muistomerkki ja muistelualue. Korttelien rivimäärät vaihtelevat 1-21kpl, yhdessä rivissä on 1-40 hautapaikkaa. Keskimäärin yhdessä korttelissa on 200 hautapaikkaa. Hautausmaalla on yhteensä yli 11 000 hautapaikkaa. Hautausmaan pinta-ala on 5ha, joka on myös alkuperäinen pinta-ala. (Pehkonen 2008, 61; Vaskelan sukuseura ry. n.d.)

Hautausmaa rajautuu idässä Mechelininkatuun, etelässä Porkkalankatuun, lännessä Suomen kaartin hautausmaahan sekä Helsingin islamilaiseen hautausmaahan ja pohjoisessa Lapinlahdentiehen (ks. Liite 3). Hautausmaan pinnanmuodot laskevat kohti etelää: Lapinlahdentiellä korkeus 9m mpy, Porkkalankadulla korkeus 3m mpy. Maaperä on pääosin silttiä ja hiekkaa. Peruskallio nousee lähes maanpinnan tasolle Lapinlahdentiellä, muualla hautausmaalla se kulkee yli 3m maanpinnan alapuolella. (Kartta-palvelu, Helsingin kaupunki n.d.)

Hautausmaan keskeltä kulkee edelleen pohjois-eteläsuuntainen leveä, lehmusten rajaama pääkäytävä ja hautausmaata kiertää Lapinlahdentien ja Mechelininkadun vieritse vanha kiviaita. Hautausmaalla on Pyhän Elian kappelin, Pyhän Elian kirkon ja vartiotuvan lisäksi myös huoltorakennus (1970), jossa on henkilökuntatilat ja työkoneiden säilytykseen tarvittavat tilat. Hautausmaan yleisilme on vehreä ja vivahteikas: siellä on paljon puustoa ja hautapaikkojen koristeellisuus sekä kasvillisuus kertovat osin venäläisestä perinteestä ollessaan vaihtelevaa ja runsasta. Arkku- ja urnahautakortteleita koristavat valkoiset, ortodoksiset puuristit sekä histo-



rialliset ja veistokselliset hautamuistomerkit sekä uudemmat, matkalaukumalliset hautakivet, joihin on kaiverrettu vainajien kasvokuvia.



Kuva 9. Ortodoksisia hautaristejä (Räntilä 2017).



Kuva 10. Vivahteikas yleisilme (Räntilä 2017).

## 2.5 Helsingin ortodoksinen seurakunta

Suomen ortodoksinen kirkko kuuluu autonomisena kirkkona Konstantinopolin ekumeenisen patriarkaatin alaisuuteen, jonka päämies on ekumeeninen patriarkka Bartolomeos I. Suomen ortodoksinen kirkko koostuu Karjalan, Helsingin ja Oulun hiippakunnista, joita johtaa Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa Leo. Helsingin hiippakuntaa johtaa metropoliitta Ambrosius. Helsingin hiippakunta koostuu kahdeksasta seurakunnasta, joista Helsingin ortodoksinen seurakunta on koko Suomen suurin. Seurakunnan jäsenmäärä on noin 20 000 (2016), joka on kolmannes koko Suomen ortodokseista. Helsingin hiippakunnan ja Helsingin ortodoksisen seurakunnan pääkirkko on Uspenskin katedraali (1868). Helsingin ortodoksisen seurakunnan hautausmaa on Lapinlahden ortodoksinen hautausmaa (1815). Helsingin ortodoksisessa seurakunnassa työskentelee yli 60 työntekijää (2013) sekä suuri vapaaehtoisten ja tuntityöläisten joukko. (Helsingin ortodoksinen seurakunta 2016; Suomen ortodoksinen kirkko 2017a&b.)

Lapinlahden ortodoksisella hautausmaalla työskentelevät vastaava vahtimestari ja hautausmaan esimies Johannes Porokara, kaksi haudankaivajaa, seurakuntapuutarhuri sekä kuusi kausipuutarhuria. Lisäksi hautausmaalla on osa-aikaisina työntekijöinä kirkon isännöitsijä, vahtimestarin sijainen sekä vapaaehtoiset työntekijät hautauspalveluksissa ja muissa kirkon tapahtumissa.

Helsingin ortodoksisen seurakunnan hautaustoimi on jakautunut seurakunnan asiakaspalvelun ja hautausmaan kesken. Omainen ottaa yhteyttä ensin seurakunnan asiakaspalveluun, jossa otetaan vainajatiedot vastaan, varataan siunaustilaisuus, pappi ja kanttori sekä annetaan mahdollista tukea tai kriisiapua papin toimesta. Asiakaspalvelu välittää tiedot hautausmaalle, jossa varsinainen hautaustilaisuus tapahtuu. Hautausmaalla varataan hautapaikka, huolehditaan hautaustilaisuuden yksityiskohdista ja hautaustoimituksessa avustamisesta sekä kaivetaan ja peitetään hauta, ja myöhemmin hoidetaan hauta. Seurakunnan asiakaspalvelu huolehtii lisäksi hautakirjanpitorekisterin ylläpidosta, hautaustoimituksen laskutuksesta, haudanhoitotarjouksista sekä haudanhoidon laskutuksesta. Hautaustoimi on painottunut paljolti seurakunnan asiakaspalveluun, mikä työllistää ja ylikuormittaa asiakaspalvelua ajoittain. Osa hautaustoimen tehtävistä voitaisiin siirtää hautausmaalle, kuten hautainhoito kokonaisuudessaan. (Aaltonen ym. 2005, 84-88.)

### 3 HAUTAKIRJANPITO JA HAUTAKARTOITUS

Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan hautakirjanpito on alkanut 1800-luvulla, jolloin ensimmäiset merkinnät hautapaikoista ja vainajista tehtiin hautasijakirjoihin ja hautasijakortistoihin. Historiallinen hautakirjanpitoaineisto on edelleen tallessa ja osittain myös käytössä, vaikka hautakirjanpitorekisteri on ollut sähköisenä jo useamman kymmenen vuotta.

Hautapaikoista ja niihin haudatuista vainajista on pidetty käytännöltään vaihtelevaa hautakirjanpitorekisteriä eikä ajantasaisia yleis- tai kortteli-kohtaisia hautakarttoja ole ollut. Helsingin ortodoksinen seurakunta käynnisti vuonna 2013 Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin eri yhteistyökumppaneiden kanssa.

Hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin tavoitteena on olla osa Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan pitkän aikavälin suunnitelmaa, toimia hautausmaan kulttuuriarvojen inventoinnin pohjana sekä selkeyttää Helsingin ortodoksisen seurakunnan hautaustoimen tehtävää.

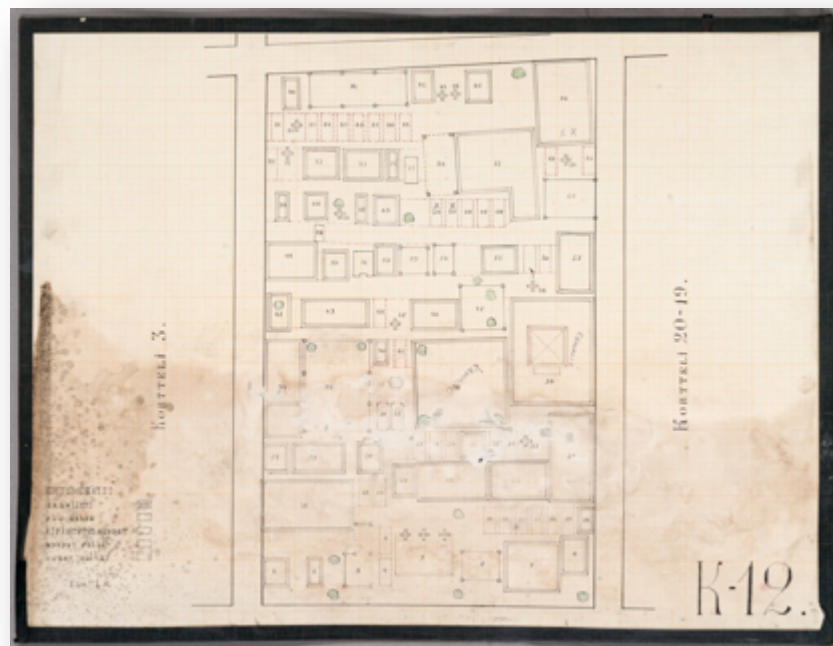
#### 3.1 Hautakirjanpidon ja -kartoituksen historia

Hautausmailla on aina ollut tärkeää tietää vainajan hautapaikan sijainti, jotta vainajia pystytään muistamaan hautapaikassaan. Ortodoksiperinteeseen kuuluu vainajan muistaminen muistopalveluksella (panihida) heti kuoleman jälkeen, seuraavaksi 40 päivää kuoleman jälkeen ja vuoden päästä kuolemasta sekä siitä eteenpäin aina vuosittain kuolinpäivänä vainajan hautapaikalla. (Aaltonen ym. 2005, 41, 44; Suomen ortodoksinen kirkko 2017c.)

Vanhojen hautojen sijaintiin vaikutti vainajan sääty, asema ja varallisuus, joka näkyi myös hautamuistomerkissä erilaisina merkintöinä ja teksteinä nimestä, elinajasta, yhteiskunnallisesta asemasta tai ammatista sekä erilaisina veistoksina tai vertauskuvina. Vuonna 1927 tuli voimaan terveydenhoitolakia täydentänyt asetus, jonka mukaan jokaisella hautausmaalla piti olla koko hautausmaan kattava hautakartta numeroituine hautapaikoineen. Lisäksi vainajista ryhdyttiin pitämään hautakirjanpitorekisteriä, jossa näkyi numeerinen hautapaikan sijainti, vainajan nimi, hautauspäivämäärä sekä arkun tai uurnan hautausvyvyys. Lisäksi hautakirjanpitorekisteriin merkittiin tieto mahdollisista omaisista, etukäteen varatuista hautapaikoista tai hautausmaalta löydetyistä hautakammioista. (Aaltonen ym. 2005, 44, 47; Knapas 2003, 7; Suomen Kotipuutarha-Liitto 1900; Tuominen 2015, 11.)

### 3.2 Historiallinen aineisto

Helsingin ortodoksisen seurakunnan arkistosta on löytynyt vanhoja, pahvisia hautakarttoja (52kpl) Lapinlahden ortodoksisesta hautausmaasta, jotka ovat nykyisin Kansallisarkiston Digitaaliarkistossa kaikkien saatavilla (digi.narc.fi). Ne ovat millimetripaperille käsinpiirrettyjä hautakarttoja, joista näkyy silloisten käytössä olevien hautojen sijainti, silloisten uusien hautapaikkojen sijainti, hautapaikkojen numerointi, mahdolliset hauta-  
muistomerkki-, reunakivi- ja haudanhoitotiedot, hautausmaan pinnanmuodot sekä merkkienselitykset. Vanhat hautakartat ovat todennäköisesti 1900-luvulta, mutta tekijää eikä vuosilukua ole mainittu. (Digitaaliarkisto 2014.)



Kuva 11. Vanha, pahvinen hautakartta (Digitaaliarkisto 2014).

Hautakarttojen lisäksi seurakunnan arkistosta on löytynyt vanhat hautasikirjat ja hautasijakortistot 1800-luvulta. Uudemmat, Suomen Kotipuutarha-Liiton hautasikirjat ovat 1900-luvulta, jotka ovat edelleen käytössä hautakirjanpidossa hautausmaalla. Hautasikirjat ja -kortistot sisältävät suomen- ja venäjänkieliset tiedot hautapaikan sijainnista, vainajan nimestä, hautauspäivästä, hautauksen syvyydestä, haudan haltijasta sekä haudan hinnasta. (Suomen Kotipuutarha-Liitto 1900.)





Kuva 12. Vanha hautasikirja 1800-luvulta (Räntilä 2017).



Kuva 13. Vanha hautasikortisto 1800-luvulta (Räntilä 2017).



Kuva 14. Uudemmat hautasikirjat 1900-luvulta (Räntilä 2017).

### 3.3 Käytössä oleva aineisto

Hautaus-toimilaki määrää hautausmaan ylläpitäjän pitämään hautakirjanpitorekisteriä, josta ilmenevät vainajan sukunimi ja etunimet, syntymäaika tai henkilötunnus, kuolinaika, hautausmaajankohta, hautausmaata sekä haudan sijainti. Hautakirjanpitorekisteriin voidaan myös merkitä haudan hallinnalliset tiedot: haudonnoituksen voimassaoloaika (25 vuotta), haudonnoituksen haltijan yhteystiedot, poikkeukset siinä ketä haudataan voidaan haudata sekä taiteellisesti tai historiallisesti arvokkaat haudonnoitusmerkit. Hautakirjanpitorekisteri tulee säilyttää pysyvästi. (Hautaus-toimilaki 457/2003, 12 §.)

Hautausmaasta voidaan lisäksi laatia hautakartta, johon merkitään hautakorttelit ja niitä erottavat kulkuväylät, hautarivit, haudonnoituspaikat merkitä numeroin tai kirjaimin, haudonnoitusmaahan rakennukset, kasvillisuus sekä muut yksityiskohdat, kuten yhteisluistomerkit. Hautakirjanpito on kokonaisuudessaan järjestettävä siten, että haudonnoitusmaan ylläpitäjä pystyy osoittamaan jokaisen vainajan haudonnoituspaikan sekä uudet, käyttämättömät haudonnoituspaikat. (Laurasvaara 2003, 3.)

Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen mukaisesti seurakunnan haudonnoitus-toimeen varten voidaan lisäksi vahvistaa ohjesääntö, haudonnoitusmaakaava ja käyttösuunnitelma. Viimeisin Lapinlahden ortodoksisen haudonnoitusmaan ohjesääntöluonnos on tehty vuonna 2007. Tätä edellistä vahvistettua ohjesääntöä ei ole tiedossa. Haudonnoitusmaakaavaa eikä käyttösuunnitelmaa ole olemassa. (Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestys 174 v.2007/2006, 128 §.)



Helsingin ortodoksisen seurakunnan virallinen hautakirjanpitorekisteri on Status Hautakirja, jonka lisäksi hautausmaan vastaavalla vahtimestarilla on uudemmat hautasijakirjat käytössä. Lapinlahden ortodoksinen hautausmaa on kartoitettu edellisen kerran vuonna 2007 FCG Finnish Consulting Group Oy:n toimesta. Hautausmaasta on silloin piirretty dwg-muotoiset yleiskartat sekä korttelikohtaiset hautakartat, joissa näkyvät korttelien rajat, kasvillisuus, hautamuistomerkit sekä hautojen reunakivet (ks. Liite 4). Kuitenkaan kyseiset kartat eivät ole olleet seurakunnan käytössä, vaan ne ovat olleet FCG:n hallinnassa. Tietoa kyseisestä hautakartoituksesta, sen tavoitteista ja tarkoituksesta, ei ole ollut saatavilla.

### 3.4 Tavoitteet ja tarkoitus

Suomen ortodoksinen kirkko on vuonna 2009 laatinut Ortodoksisen kirkon ympäristöohjeiston, jonka tarkoituksena on antaa ortodoksisille seurakunnille suuntaviivat omien ympäristöohjelmien laatimiselle. Ympäristöohjeiston yhtenä toimenpiteenä on hautausmaiden kulttuuriarvojen kartoitus, jota Helsingin ortodoksinen seurakunta lähti toteuttamaan vuonna 2013 käynnistämällä Lapinlahden ortodoksinen hautausmaan hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin eri yhteistyökumppaneiden kanssa. (Suomen ortodoksinen kirkko 2017d.)

Hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin tavoitteena on olla osa Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan pitkän aikavälin suunnitelmaa, jossa selvitetään kauanko hautausmaata voidaan vielä käyttää aktiivisesti, toimia mahdollisesti myöhemmin tehtävän, hautausmaan kulttuuriarvojen inventoinnin pohjana sekä selkeyttää Helsingin ortodoksisen seurakunnan hautaustoimen tehtävää.

Hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin tarkoituksena on hautausmaan hauta- ja vainajatietojen järjestelmällinen selvittäminen historiallisten ja käytössä olevien aineistojen sekä maastoinventoinnin avulla, hauta- ja vainajatietojen dokumentoiminen ja tallentaminen sekä päivittäminen käytössä olevaan Status Hautakirja-hautakirjanpitorekisteriin sekä hautausmaan yleis- ja korttelikohtaisten hautakarttojen piirtäminen ajantasaisiksi uuteen, tulevaan Hautakarttajärjestelmään. Yhteistyökumppaneita ovat Rauhala Yhtiöt Oy ja Ramboll Finland Oy.

Kartoitusprojektin yhtenä osa-alueena ovat olleet hautakammiotutkimukset, joiden tarkoituksena on selvittää perintötietona sekä vanhemmista ja uudemmista hautasijakirjoista löytyneiden merkintöjen perusteella hautausmaalta mahdollisesti löytyvät hautakammiot, niiden koot ja sijainnit. Hautakammioita on tutkittu maatutkalla sekä metallipiikillä. Mahdollisille hautakammioalueille ei voida kaivaa uusia hautoja ja ne ovat työturvallisuusriski hautausmaan työntekijöille sortumavaaran takia. Hautakammioilla on hyvin suuri kulttuurihistoriallinen merkitys. Hautakammiotutkimusten yhteistyökumppaneita ovat Aalto-yliopisto ja Mu-

seovirasto. Hautakammiotutkimuksia on tehty vuosina 2013-2015 Aalto-yliopiston lehtorin Tero Hokkasen johdolla.



Kuva 15. Hautakammiotutkimukset (HBL 2013).

Tämä opinnäytetyö kertoo hautakirjanpito- ja kartoitusprojektista ja viittaa joissain kohdin hautakammiotutkimuksiin.

### 3.5 Yhteistyökumppanit

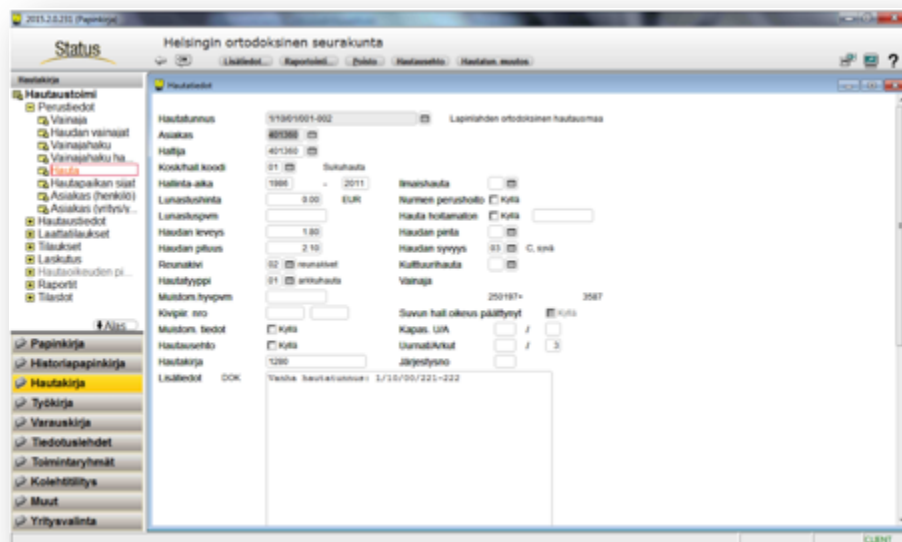
Helsingin ortodoksisen seurakunnan hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin yhteistyökumppaneita ovat Rauhala Yhtiöt Oy, joka tarjoaa Status Hautakirja-hautakirjanpitorekisteriä sekä Ramboll Finland Oy, joka tarjoaa Hautakarttajärjestelmää.

#### 3.5.1 Rauhala Yhtiöt Oy

Rauhala Yhtiöt Oy on vuonna 1991 perustettu suomalainen perheyritys, joka tarjoaa tietotekniikka-, järjestelmä-, tietoliikenne- sekä palkka- ja taloushallinnon palveluita yrityksille ja seurakunnille. Helsingin ortodoksinen seurakunta käyttää Rauhala Yhtiöt Oy:n hallinnoimaa Status-järjestelmää, joka sisältää Papinkirjan (seurakunnan jäsenrekisteri) ja Hautakirjan (hautapaikka- ja vainajarekisteri). Status-järjestelmä toimii seurakunnan omassa Kirkko-verkossa, joka on seurakunnan kaikkien toimipisteiden yhteinen sisäinen, suljettu ja turvallinen tietoliikenneverkko. (Rauhala n.d.).

Status Hautakirja on hautaustoimen ja hautainhoidon hautakirjanpitorekisteri. Hautaustoimen hautakirjanpitorekisteri sisältää haudan numeerisen sijaintitiedon, haudan hallinnalliset tiedot, asiakastiedot, vainajatiedot, vainajan hautaustiedot, hautauslaskutuksen sekä –raportoinnin.

Hautainhoidon hautakirjanpitorekisteri sisältää haudan numeerisen sijaintiedon, haudan hallinnalliset tiedot, asiakastiedot, haudanhoitotarjoukset uusista haudan hoitositoumuksista, haudan hoitotiedot, haudan hoitolaskutuksen sekä –raportoinnin. Status Hautakirja on linkitetty Hautakarttajärjestelmään. (Rauhala Yhtiöt Oy n.d.)



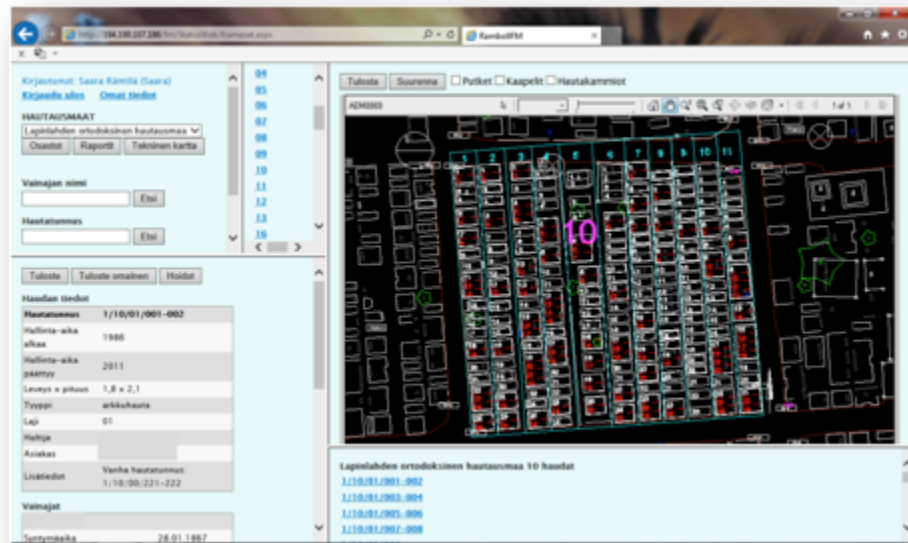
Kuva 16. Status Hautakirja (Räntilä 2017).

### 3.5.2 Ramboll Finland Oy

Ramboll Finland Oy on johtava suunnittelu- ja konsultointiyritys Suomessa, ja se on osa kansainvälistä Ramboll Groupia. Ramboll tarjoaa asiantuntijapalveluita ympäristön ja rakennusten suunnitteluun, infrastruktuuriin, rakennuttamiseen, rakentamiseen, ylläpitoon sekä johdon konsultointiin. Rambollin asiakaskuntaan kuuluvat teollisuus, satamat, rakennusliikkeet, yritykset, yhdistykset, ministeriöt, valtion virastot ja laitokset sekä kaupunkien ja kuntien organisaatiot ja seurakunnat. Rambollissa työskentelee ympäri maailman noin 13 000 yhdyskuntasuunnittelun asiantuntijaa, joista Suomessa toimii noin 2 200. Ramboll Finland Oy:n pääkonttori sijaitsee Espoossa. (Ramboll n.d. a)

Ramboll tarjoaa mm. kiinteistökonsultointia, jossa yksi kohdennetuista palveluista on Ramboll Facility Management (RambollFM) Hautakarttajärjestelmä. Se on palvelumuotoinen ratkaisu seurakuntien hautatoimen kartta-aineistojen hallintaan ja hautakirjanpitorekisterin ylläpitoon. Web-pohjainen käyttöliittymä välittää tehokkaasti ja joustavasti informaatiota kaikille käyttäjilleen tietokoneen tai mobiililaitteen avulla ja se toimii seurakunnan omissa Kirkko-verkossa. Hautakarttajärjestelmässä voidaan tarkastella hautakirjanpitorekisterin tietoja havainnollisesti sijaintitietoon liitettynä. Lisäksi muita hautausmaan aineistoja (esim. putki- ja kaapelikartat, kasvillisuuskartat) voidaan liittää omiksi tasoikseen osaksi järjes-

telmää. Hautakarttajärjestelmä on linkitetty Status Hautakirjaan. (Ramboll n.d. b)



Kuva 17. Hautakarttajärjestelmä (Räntilä 2017).

#### 4 HAUTAKIRJANPITO- JA KARTOITUSPROJEKTI

Lapinlahden ortodoksiselle hautausmaalle on haudattu vainajia vuodesta 1815 lähtien ja hautausmaa alkaa hiljalleen täytyä hautapaikoista. Hautausmaan rakenne on muuttunut 200 vuoden aikana kuudesta hautakorttelista 52 hautakortteliin, pinta-alan pysyessä kuitenkin samana. Hautakortteleiden numerointi siksakkaa pohjoisesta etelään. Hautakortteleita ei ole jaettu riveihin eikä niissä ole käytetty rivinumerointia. Hautakorttelin ensimmäinen hautapaikka sijaitsee hautakorttelin koillis-, kaakkois- tai luodekulmassa. Toisinaan ensimmäisen hautapaikan sijaintiin on vaikuttanut se, onko hautakortteli pääkäytävän itä- vai länsipuolella, toisinaan sillä ei ole ollut merkitystä. Hautakortteleiden ja hautapaikkojen numerointi löytyy uudemmissa hautasijakirjoista. Hautapaikkanumerointi sisältää numeroiden lisäksi myös kirjaimia, jotka osoittavat yleensä jälkeensä huomiodut uudet, käyttämättömät hautapaikat. Hautakorttelin ensimmäinen hautapaikka alkaa esim. luvusta 1A ja viimeinen hautapaikka päättyy lukuun 110H. Käytössä olevien ja uusien, käyttämättömien hautapaikkojen sijainnin osoittaminen hautausmaalla on ollut haastavaa. Luotettavin tieto hautapaikkojen sijainnista on tähän mennessä löytynyt vastaavan vahtimestarin edelleen käytössä olevista uudemmissa hautasijakirjoista.

Hautapaikoista ja niihin haudatuista vainajista on pidetty käytännöiltään vaihtelevaa hautakirjanpitorekisteriä eikä ajantasaisia yleis- tai korttelikohtaisia hautakarttoja ole ollut. Hautakirjanpitorekisterin epäselvyydet, hautapaikkanumeroinnin epäloogisuus sekä puuttuvat, ajantasaiset hautakartat ovat aiheuttaneet paljon haasteita ja ongelmia hautausmaassa, jonka takia Helsingin ortodoksinen seurakunta päätti käynnistää hautausmaan hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin. Sen tarkoituksena on siis hautausmaan hauta- ja vainajatietojen järjestelmällinen selvittäminen historiallisten ja käytössä olevien aineistojen sekä maastoinventoinnin avulla, hauta- ja vainajatietojen dokumentoiminen ja tallentaminen sekä päivittäminen käytössä olevaan Status Hautakirja-hautakirjanpitorekisteriin sekä hautausmaan yleis- ja korttelikohtaisten hautakarttojen piirtäminen ajantasaisiksi uuteen, tulevaan Hautakarttajärjestelmään. Hautakirjanpito olisi kokonaisuudessaan järjestettävä siten, että hautausmaan ylläpitäjä pystyy osoittamaan jokaisen vainajan hautapaikan sekä uudet, käyttämättömät hautapaikat.

#### 4.1 Projektin aloitus

Helsingin ortodoksinen seurakunta aloitti hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin keväällä 2013 hakemalla Lapinlahden ortodoksiselle hautausmaalle osa-aikaista hautakartoittajaa, johon valittiin maisemasuunnittelun opiskelija Saara Räntilä. Hän vastasi hautakirjanpito projektista yksin, hautakartoitusprojektin toisena osapuolena toimi Ramboll Finland Oy:n Hautakarttajärjestelmän paikkatietosuunnittelija Tanja Lavonen.

Hautakartoittaja Saara Räntilän työtehtäviin kuului Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan hauta- ja vainajatietojen selvittäminen historiallisten ja käytössä olevien aineistojen sekä maastoinventoinnin avulla, hauta- ja vainajatietojen dokumentoiminen ja tallentaminen, hautarivien ja hautapaikkojen uudelleenumerointi, korttelikohtaisten hautakarttojen uudelleenpiirtäminen ajantasaisiksi Hautakarttajärjestelmää varten sekä Status Hautakirjan päivittäminen hauta- ja vainajatietojen osalta. Yhteistyössä vastaavan vahtimestarin, Johannes Porokaran kanssa tehtiin lopullinen hautausmaakatselmus kaikista hautakortteleista, riveistä ja hautapaikoista.

Paikkatietosuunnittelija Tanja Lavosen työtehtäviin kuului Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan lähtöaineistojen hankkiminen, maastopaijannus, hautausmaan yleis- ja korttelikohtaisten hautakarttojen piirtäminen Hautakarttajärjestelmää varten, Hautakarttajärjestelmän perustaminen ja seurakunnan henkilöstön koulutus. Lisäksi hänen tehtäviinsä kuului Saara Räntilän tekemän hautausmaan inventoinnin perusteella uudelleenpiirrettyjen korttelikohtaisten hautakarttojen päivittäminen Hautakarttajärjestelmään ja näiden tietojen linkittäminen Status Hautakirjaan sekä Hautakarttajärjestelmän ylläpito.

## 4.2 Hautakarttajärjestelmän käyttöönotto

Helsingin ortodoksinen seurakunta aloitti hautakartoitusprojektiin ja Hautakarttajärjestelmään liittyvän yhteistyön Ramboll Finland Oy:n kanssa keväällä 2013. Ensimmäisessä aloituskokouksessa kesäkuussa 2013 todettiin ja hyväksyttiin sopimusasiat, sovittiin työtehtävät sekä projektiin kuuluvat kokoukset. (Timperi 2013.)

Paikkatietosuunnittelija Tanja Lavosen työtehtäviin kuului lähtöaineistojen hankkiminen Lapinlahden ortodoksisesta hautausmaasta: Helsingin kaupungin kartta-aineistot (kantakartta, maaston muotoilu ja korkeus-asetat, kallio- ja maaperäkartta, vesi- ja viemäröintikartta sekä kaapeli- ja putkikartat) ja FCG Oy:n kartoittamat ja piirtämät hautausmaan yleis- ja korttelikohtaiset hautakartat. (Timperi 2013.)

Seuraavaksi paikkatietosuunnittelija Lavonen suoritti hautausmaalla tehtävän, Hautakarttajärjestelmään liittyvän maastopaikannuksen. Kaikki vuoden 2007 tehdyn hautakartoituksen jälkeen hautausmaalle tulleet sekä muut, korttelikohtaisista hautakartoista puuttuvat hautapaikat ja hautamuistomerkit mitattiin ja paikannettiin takymetrillä ja GPS-laitteella. Maastopaikannuksen jälkeen mittaustulokset yhdistettiin lähtöaineistoon: kaikki korttelikohtaiset hautakartat piirrettiin uudestaan AutoCAD-ohjelmalla käyttämällä vuoden 2007 hautakartoituksen piirustuksia uusin hautakarttojen pohjana sekä lisäämällä muutokset mittaustulosten perusteella. Uusissa piirretyissä hautakartoissa käytettiin olemassa olevaa hautanumerointia, joka sisälsi numeroita ja kirjaimia sekä päivittämättömän Hautakirjan hauta- ja vainajatietoja (ks. Liite 5). (Lavonen 2013.)

Lopuksi paikkatietosuunnittelija Lavonen ohjelmoi Helsingin ortodoksiselle seurakunnalle Hautakarttajärjestelmän, jonne vietiin uudet, piirretyt hautakartat Lapinlahden ortodoksisesta hautausmaasta. Uusia hautakarttoja ei kuitenkaan vielä tässä vaiheessa linkitetty Status Hautakirjaan, koska hautakirjanpitorekisteri oli vielä päivittämättä. Loppuvuodesta 2013 pidettiin Hautakarttajärjestelmän käyttöönottokoulutus seurakunnan työntekijöille.

## 4.3 Hautausmaan inventointi

Hautakartoittaja Saara Räntilä aloitti hautausmaan hautapaikkojen ja vainajatietojen järjestelmällisen selvittämisen inventoimalla koko hautausmaan. Jokainen olemassa oleva hautapaikka sekä uusi, käyttämätön hautapaikka mitattiin, valokuvattiin, dokumentoitiin ja lopuksi suoritettiin hautausmaakatselmus. Hautausmaalla on yhteensä 52 hautakorttelia, hautapaikkoja yhteensä yli 11 000kpl ja vainajia yli 20 000kpl.

Hautausmaan inventointi aloitettiin tutkimalla historiallisia aineistoja ja hahmottamalla korttelijako vanhoista, pahvisista hautakartoista. Hautakorttelit on numeroitu 1-51 sekä uurnalehto. Hautakorttelinumeroiden

järjestys siksakkaa pohjoisesta etelään. Seuraavaksi hahmotettiin maastossa silmämääräisesti jokaisen hautakorttelin rivijako, jota ei oltu aikaisemmin otettu huomioon vanhoissa hautakartoissa tai hautasijakirjoissa. Uudemmissa hautakortteleissa (43-51) vainajat on haudattu selkeämmin suoriin riveihin, kuin vanhimmissa hautakortteleissa (1-15), joissa hautarivit mutkittelevat, päättyvät keskelle korttelia tai alkavat keskeltä korttelia.

Hautapaikkojen inventointi aloitettiin Porkkalankadun varrella olevista hautakortteleista (43-51). Uudempien hautasijakirjojen mukaan hautakorttelin ensimmäinen hautapaikka saattoi sijaita hautakorttelin koillis-, kaakkois- tai luodekulmassa. Toisinaan ensimmäisen hautapaikan sijaintiin vaikutti se, oliko hautakortteli pääkäytävän itä- vai länsipuolella, toisinaan sillä ei ollut merkitystä. Hautapaikkojen inventointi aloitettiin järjestelmällisesti jokaisen korttelin kaakkoiskulmasta hautasijakirjojen epäloogisuudesta huolimatta.

#### 4.3.1 Mittaus

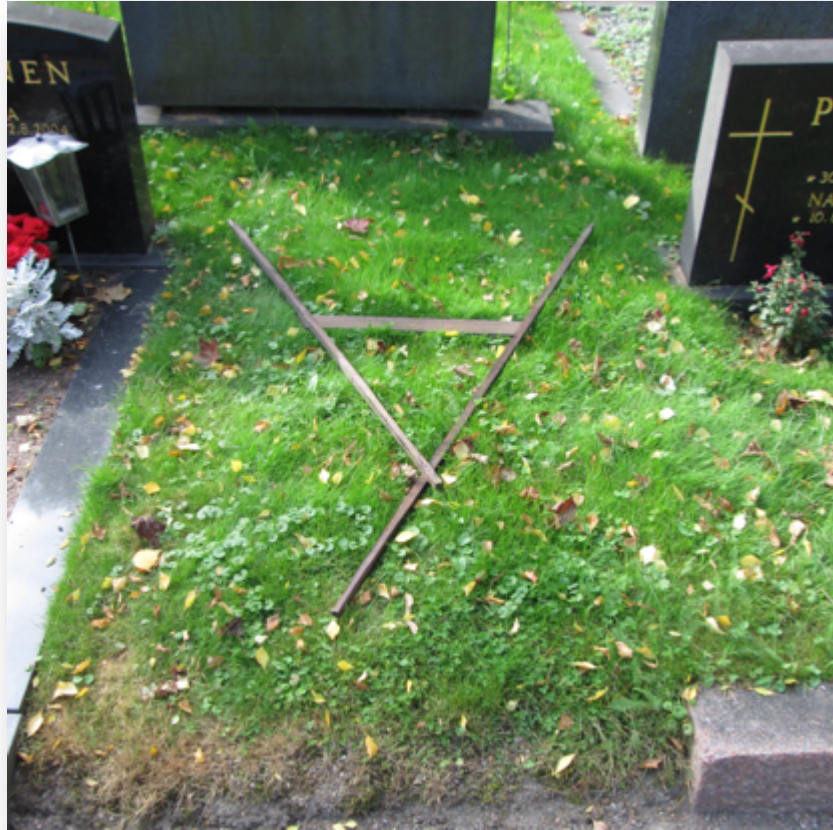
Ensin mitattiin haudan koko: arkkuhaudan koko 0,9m x 2,1m, uurnahaudan koko 0,9m x 1,0m. Mittauksessa käytettiin mittanauhaa sekä A-mittakeppiä, joka vastasi yhden hautapaikan leveyttä (0,9m). Olemassa olevasta hautapaikasta selvitettiin pituus eli onko hauta yhden hautarivin pituinen vai useamman hautarivin pituinen sekä leveys eli kuinka monta vainajaa hautaan mahtuu vierekkäin. Yksittäiset haudat ovat yhden hautarivin pituisia (2,1m) ja yhden hautapaikan levyisiä (0,9m). Sukuhaudat olivat suurimmillaan neljän hautarivin pituisia (8,4m) ja kymmenen hautapaikan levyisiä (9,0m).

Uudesta, käyttämättömästä hautapaikasta mitattiin alueen leveys ja pituus sekä tarkistettiin, että hautapaikka oli varmasti riittävän kokoinen arkku- tai uurnahaudaksi. Hautapaikan syvyys oli uudemmissa arkkuhautakortteleissa 2,7m, vanhimmissa arkkuhautakortteleissa 1,5m ja muissa arkkuhautakortteleissa 2,1m. Arkku vaatii 0,6m syvyyden, joten uudemmissa arkkuhautakortteleissa arkkuja voidaan haudata kolmeen eri syvyyteen. Uurnahautakortteleissa hautapaikan syvyydeksi riitti 0,7m.

#### 4.3.2 Valokuvaus

Hautapaikkojen mittaamisen jälkeen, ne valokuvattiin digikameralla. Valokuvauksessa kuvattiin ensin koko hauta (yksittäishauta, sukuhauta), jossa näkyi myös mahdolliset haudan reunakivet, metalliaidat tms. Valokuvasta selvisi myös haudan koko (pituus, leveys). Seuraavaksi valokuvattiin mahdollinen hautamuistomerkki sekä siinä lukevat tekstit. Uudesta, käyttämättömästä hautapaikasta valokuvattiin tyhjä nurmialue ja havainnollistettiin A-mittakeppiä käyttämällä, montako hautapaikkaa alueelle mahtuisi.





Kuva 18. Hautapaikan mittaus ja valokuvaus (Räntilä 2013).

#### 4.3.3 Dokumentointi

Mittaustietojen, hautapaikkojen ja hautamuistomerkkien valokuvauksen sekä uudempien hautasijakirjojen tietojen pohjalta tehtiin jokaisesta hautakorttelista oma Excel-tiedosto, jossa hautakorttelin jokainen rivi oli omalla välilehdellään (ks. Liite 6). Excel-tiedostoon tallennettiin jokaisesta hautapaikasta seuraavat tiedot:

- Hautakortteli- ja rivinumero
- Olemassa oleva hautapaikkanumero
- Uusi hautapaikkanumero (hautapaikkojen uudelleenumerointi)
- Lisätieto esim. uudesta, käyttämättömästä hautapaikasta
- Hautapaikan mitat sekä syvyytiedot
- Hautamuistomerkki- ja reunakivitiedot
- Vainajatiedot kaikista hautapaikkaan haudatuista vainajista (sukunimi, etunimi, syntymäaika, kuolinaika, hautauspäivä sekä hautaustapa)

Excel-tiedoston tarkoituksena oli jäsentää hautausmaan kaikki olemassa olevat sekä uudet, käyttämättömät hautapaikat selkeiksi taulukoiksi sekä sijoittaa kaikki 200 vuoden aikana haudatut vainajat oikeille hautapaikoilleen. Excel-tiedostot toimivat myöhemmin pohjana hautakarttojen uudelleenpiirtämiselle Hautakarttajärjestelmää varten sekä Status Hautakirjan päivittämistä varten hautapaikkojen ja vainajatietojen osalta.



#### 4.3.4 Hautausmaakatselmus

Hautapaikkojen inventointi sekä vainajatietojen dokumentointi tehtiin kaikista yli 11 000 hautapaikasta sekä yli 20 000 vainajasta. Inventoinnin viimeisenä vaiheena oli tehdä hautausmaan vastaavan vahtimestarin, Johannes Porokaran, kanssa lopullinen katselmus kaikista hautakortteleista, riveistä ja hautapaikoista.

Hautakorttelinumerointiin emme tehneet muutoksia. Katselmuksessa määritimme lopulliset hautakorttelien rivit: suurin osa hautapaikoista oli selkeissä, suorissa riveissä, mutta vanhempien korttelien kohdalla teimme kompromisseja, jotta rivit saataisiin muodostettua. Vanhimmissa kortteleissa osa riveistä mutkittelee edelleen, päättyy keskelle korttelia tai alkaa keskeltä korttelia.

Katselmuksessa vertasimme hautapaikkatietoja (sijainti, pituus, leveys) haudan todellisen sijainnin, hautasikirjan mukaisen sijainnin sekä uusien hautakarttojen mukaisen sijainnin kesken. Lisäksi vertasimme vainajatietoja hautamuistomerkin mukaisten merkintöjen sekä uudempien hautasikirjojen tietojen kesken.

Uusien, käyttämättömien hautapaikkojen kohdalla tarkistimme, että alue on varmasti riittävän kokoinen arkku- tai urnahaudaksi, alueella ei sijaitse hautakammiota hautakammiotutkimusten perusteella, alueella ei ole maanalaisia rakenteita esim. hautakappelin perustuksia tai vesi- ja sähköjohtoja ja haudankaivuu on mahdollinen koneellisesti.

Tärkeintä katselmuksessa oli, että rivit, hautapaikat ja niihin haudatut vainajat määritettäisiin mahdollisimman selkeästi ja yksiselitteisesti: jokainen hautapaikka tulisi selkeästi piirrettyksi karttaan, merkatuksi hautakirjanpitorekisteriin ja löytyisi suhteellisen helposti hautausmaalta.

#### 4.4 Hautakarttajärjestelmän päivitys

Hautausmaan kaikkien olemassa olevien sekä uusien, käyttämättömien hautapaikkojen mittauksen, valokuvauksen, dokumentoinnin ja katselmuksen jälkeen hautakartoittaja Rantilä päivitti kaikki Hautakarttajärjestelmään viedyt uudet, korttelikohtaiset hautakartat lopulliseen muotoonsa (ks. Liite 7). Hautakarttajärjestelmässä olevissa uusissa hautakartoissa ei ollut hautarivejä ja niissä käytettiin olemassa olevaa hautanumerointia, joka sisälsi numeroita ja kirjaimia. Lisäksi hautakartoissa oli paljon epäselvyyksiä hautakirjanpitorekisterin takia ja niistä puuttuivat kokonaan uudet, käyttämättömät hautapaikat.

Hautakarttajärjestelmän hautakarttojen päivitys tehtiin VectorWorks-ohjelmalla, jonne tuotiin uudet korttelikohtaiset hautakartat pdf-muodossa. Päivitys tapahtui piirtämällä hautakarttoihin kaikki inventoidut olemassa olevat sekä uudet, käyttämättömät hautapaikat sekä hautarivi-viivoitukset.

Tämän jälkeen hautarivit ja hautapaikat numeroitiin uudelleen siten, että hautakorttelin ensimmäisen rivin, ensimmäinen hautapaikka oli aina hautakartan luoteiskulmassa. Hautarivit ja hautapaikat numeroitiin juoksevasti alkaen numerosta 1, josta hautarivinumeroit suurenivat itäänpäin ja hautapaikkanumerot eteläänpäin. Tällä tavoin saatiin kaikki hautakorttelit numeroitua järkevästi ja esim. Mechelininkadun reunassa oleviin hautakortteleihin (33, 34, 51) suunniteltua uusia hautarivejä ja hautapaikkoja. Kirjaimet poistuivat hautanumeroinnista kokonaan. Päivityksen apuna käytettiin Excel-tiedostoja, joissa näkyi olemassa olevat hautanumerot sekä uudet hautanumerot vierekkäin, jolloin niitä pystyttiin helposti vertailemaan keskenään ja kartat tulivat piirrettyksi oikein.

Lopulliset, päivitettyt korttelikohtaiset hautakartat tallennettiin dwg-muotoon ja lähetettiin paikkasuunnittelija Lavoselle vietäväksi Hautakarttajärjestelmään sekä linkitettäväksi Status Hautakirjaan, kun Status Hautakirja olisi päivitetty.

#### 4.5 Status Hautakirjan päivitys

Hautausmaan kaikkien olemassa olevien ja uusien, käyttämättömien hautapaikkojen inventoinnin sekä vainajatietojen dokumentoinnin ja Hautakarttajärjestelmään päivitettyjen lopullisten hautakarttojen piirtämisen jälkeen alkoi hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin viimeinen vaihe, Status Hautakirjan päivittäminen hautatietojen sekä vainajatietojen osalta. Hautakartoittaja Saara Ranttilä päivitti Status Hautakirjan kahdessa vaiheessa: ensin päivitettiin hautatiedot, sitten vainajatiedot.

##### 4.5.1 Hautatietojen päivitys

Status Hautakirjan hautatietojen päivitys aloitettiin korttelista 51 ja edettiin järjestelmällisesti kohti korttelia 1. Hautakirjan päivityksessä käytettiin apuna ensisijaisesti Excel-tiedostoja, jonne oli kirjattu kaikki päivitettävä tieto. Status Hautakirjan olemassa olevat hautatiedot eivät aina pitäneet paikkaansa: haudan pituus- ja leveytiedot sekä syvyytiedot eivät usein olleet yhtenevät mittaustietojen kanssa, haudan reunakivitetietoja ei oltu ilmoitettu, haudan urna- ja arkkumäärät eivät pitäneet paikkaansa, vaikka Status Hautakirjan olisi ne pitänyt automaattisesti päivittää. Hautatiedot oli numeroitu olemassa olevin hautanumeroin, jotka sisälsivät numeroita ja kirjaimia. Status Hautakirjasta puuttuivat uudet, käyttämättömät hautapaikkatiedot kokonaan.

Status Hautakirjan jokainen olemassa oleva hautatieto käytiin läpi: se poistettiin joko kokonaan ollessaan tarpeeton tai korjattiin vastaamaan inventoinnin tuloksia. Mitään sellaisia hautatietoja ei poistettu Hautakirjasta, mitkä sisälsivät vainajatietoja, vaan useimmiten poistetut hautatiedot eivät sisältäneet mitään tietoa, ainoastaan hautanumeron. Lisäksi uudet, käyttämättömät hautapaikkatiedot lisättiin Hautakirjaan uusina hautatietoina.

Hautakirjan korjattavat hautatiedot uudelleennumeroitiin ensimmäiseksi vastaamaan Hautakarttajärjestelmään päivitettyjä lopullisia hautakarttoja. Hautanumerointi alkoi numerolla 1 (=aktiivinen, käytössä oleva hauta), sen jälkeen tuli korttelinnumero ja hautapaikkanumero(t). Olemassa oleva hautanumerointi sisälsi numeroita ja kirjaimia: 1/10/00/010A-010B. Uusi hautanumerointi sisälsi ainoastaan numeroita ja niihin lisättiin rivinumero korttelinumeron jälkeen: 1/10/11/013-014.

Jokainen Hautakirjan korjattava hautatieto uudelleennumeroitiin ja haudan tiedot korjattiin vastaamaan inventoinnin tuloksia (haudan pituus- ja leveystiedot sekä syvyytiedot, reunakivitetiedot sekä urna- ja arkkumäärät). Haudan lisätietokohtaan kirjattiin olemassaoleva hautanumerointi sekä muut tarpeelliseksi katsotut tiedot, kuten sukuhaudan jatkuminen usealle eri riville.

Hautakirjan korjattavat hautatiedot käytiin läpi ainoastaan aktiivisten, käytössä olevien hautojen osalta. Status Hautakirjaan on tallennettu myös passiiviset, käytöstä poistuneet hautapaikat, jotka alkavat numerolla 3 (=passiivinen, käytöstä poistunut hauta). Niitä ei ollut kuitenkaan tarpeen tässä kohtaa päivittää.

Hautakirjan korjattavia hautatietoja sekä uusia, luotavia hautapaikkoja oli yhteensä yli 11 000kpl. Kun kaikki hautapaikkatiedot oli päivitetty Status Hautakirjaan, voitiin Hautakarttajärjestelmän päivitettyt hautakartat linkittää Status Hautakirjan hautakirjanpitorekisteriin.

#### 4.5.2 Vainajatietojen päivitys

Status Hautakirjan päivityksen toisessa vaiheessa päivitettiin kaikkien aktiivisten, käytössä olevien hautojen vainajatiedot. Hautakirjaan on tallennettu myös passiivisten, käytöstä poistuneiden hautapaikkojen vainajatiedot, mutta niitä ei ollut kuitenkaan tarpeen tässä kohtaa päivittää.

Status Hautakirjan vainajatietojen päivitys aloitettiin korttelista 51 ja edettiin järjestelmällisesti kohti korttelia 1. Hautakirjan päivityksessä käytettiin apuna ensisijaisesti Excel-tiedostoja, jonne oli kirjattu kaikki päivitettävä tieto. Status Hautakirjan vainajatiedot eivät aina pitäneet paikkaansa: vainajan nimi oli usein kirjoitettu eri tavalla kuin hautamuistomerkinä, syntymäaika tai kuolinaika puuttui kokonaan vainajan tiedoista,

sukupuoli oli ilmoitettu väärin, hautaustapa (arkku, urna) oli ilmoitettu väärin ja hautasija oli olemassaolevalla numeroinnilla ilmoitettu.

Status Hautakirjan jokainen aktiivinen vainajatieto käytiin läpi: se muutettiin passiiviseksi, jos vainajan nimeä ei lukenut hautamuistomerkissä tai vainajalla ei ollut hautamuistomerkkiä laisinkaan ja vainaja oli kuollut 100 vuotta sitten. Vainajatieto poistettiin Hautakirjasta ainoastaan siinä tapauksessa, että vainaja oli kirjattu kahteen kertaan, jolloin toinen kirjaus jäi aktiiviseksi.

Hautakirjan korjattavat vainajatiedot päivitettiin vastaamaan inventoinnin tuloksia: vainajan nimi kirjattiin mahdollisimman oikein, puuttuvat syntymä- ja kuolinajat lisättiin vainajan tietoihin, vainajan sukupuoli korjattiin etunimen perusteella oikeaksi, vainajan hautaustapa korjattiin urna- tai arkkuhautaukseksi ja hautasija korjattiin vastaamaan uutta hautanumerointia. Vainajatietojen lisätietokohtaan kirjattiin olemassaoleva hautanumerointi sekä muut tarpeelliseksi katsotut tiedot, kuten poikkeamat syntymä- tai kuolinajoissa Hautakirjan ja hautamuistomerkkin välillä. Hautausmaalta löytyi viidellä eri kielellä kirjoitettuja hautamuistomerkkejä, joista suurin osa oli suomenkielisiä ja kolmasosa venäjänkielisiä, muita kieliä olivat italia, kreikka ja ruotsi. Helsingin ortodoksisen seurakunnan kirjastonhoitaja Christina Kontkanen suomensi venäjänkielisten hautamuistomerkkien vainajatiedot Status Hautakirjaa varten.

Hautakirjan korjattavia vainajatietoja oli yhteensä yli 20 000kpl. Kun kaikki hautapaikkatiedot oli päivitetty Status Hautakirjaan, voitiin Hautakarttajärjestelmän päivitettyt hautakartat linkittää Status Hautakirjan hautakirjanpitorekisteriin.

#### 4.6 Aikataulu

Helsingin ortodoksisen seurakunnan hautakirjanpito- ja kartoitusprojekti käynnistettiin keväällä 2013 hakemalla Lapinlahden ortodoksiselle hautausmaalle osa-aikaista hautakartoittajaa, johon valittiin maisemasuunnittelun opiskelija Saara Rönttilä. Helsingin ortodoksinen seurakunta aloitti hautakartoitusprojektiin ja Hautakarttajärjestelmään liittyvän yhteistyön Ramboll Finland Oy:n kanssa samaan aikaan, keväällä 2013. Lisäksi Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan hautakammiotutkimukset yhteistyössä Aalto-yliopiston kanssa aloitettiin kesällä 2013.

Ramboll Finland Oy:n hautakartoitusprojektiin ja Hautakarttajärjestelmään liittyvät lähtöaineistojen hankinnat, maastopaikannukset, hautausmaan yleis- ja korttelikohtaisten hautakarttojen piirtäminen Hautakarttajärjestelmää varten, Hautakarttajärjestelmän perustaminen sekä seurakunnan henkilöstön koulutus valmistuivat suunnitellusti loppuvuoteen 2013 mennessä. Tämän jälkeen Ramboll Finland Oy päivitti hautausmaan inventoinnin perusteella tehdyt, uudelleenpiirretyt korttelikohtaiset hautakartat Hautakarttajärjestelmään sekä näiden tietojen linkittämisen Sta-

tus Hautakirjaan vuosina 2015-2017. Ramboll Finland Oy vastaa jatkossa Hautakarttajärjestelmän ylläpidosta.

Hautakartoitusprojektin yhtenä osa-alueena olivat hautakammiotutkimukset, joiden tarkoituksena oli selvittää perintötietona sekä vanhemmista ja uudemmissa hautasijakirjoista löytyneiden merkintöjen perusteella Lapinlahden ortodoksiselta hautausmaalta mahdollisesti löytyvät hautakammiot, niiden koot ja sijainnit. Hautakammioita tutkittiin maatutkalla sekä metallipiikillä. Hautakammiotutkimuksia tehtiin vuosina 2013-2015 Aalto-yliopiston lehtorin Tero Hokkasen johdolla.

Helsingin ortodoksisen seurakunnan hautakirjanpito- ja kartoitusprojekti alkoi kesällä 2013 Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan inventoinnilla. Hauta- ja vainajatiedot selvitettiin tutkimalla historiallisia ja käytössä olevia hautakirjanpitoaineistoja, hautausmaan käytössä olevat ja uudet, käyttämättömät hautapaikat ja hautamuistomerkit mitattiin, valokuvattiin ja dokumentoitiin sekä lopuksi tehtiin hautausmaan vastaavan vahtimestarin, Johannes Porokaran kanssa lopullinen katselmus kaikista hautakortteista, riveistä ja hautapaikoista. Hautausmaan inventointi tehtiin osa-aikaisena työnä vuosina 2013-2015.

Korttelikohtaisten hautakarttojen uudelleenpiirtäminen ajantasaisiksi Hautakarttajärjestelmää varten sekä Status Hautakirjan päivittäminen hauta- ja vainajatietojen osalta tehtiin osa-aikaisena työnä vuosina 2015-2017. Hautakirjanpito- ja kartoitusprojekti valmistui tammikuussa 2017, henkilökunnan koulutuspäivä pidettiin 6.6.2017.

#### 4.7 Ylläpito

Helsingin ortodoksisen seurakunnan hautaustoimi on jakautunut seurakunnan asiakaspalvelun ja hautausmaan kesken. Hautaustoimessa käytetään Status Hautakirja-hautakirjanpitorekisteriä sekä Hautakarttajärjestelmää, jossa hautakirjanpitorekisterin tietoja voidaan tarkastella havainnollisesti sijaintitietoihin liitettyinä.

Helsingin ortodoksisen seurakunnan hautakirjanpito- ja kartoitusprojekti oli mittava, joten Status Hautakirjan ja Hautakarttajärjestelmän jatkuva ylläpito on tärkeää. Helsingin ortodoksisen seurakunnan hautaustoimessa olisi tärkeää tehdä selkeä työnjako asiakaspalvelun sekä hautausmaan välillä, jotta ylläpito onnistuisi parhaalla mahdollisella tavalla. Hautaustoimi on tällä hetkellä painottunut paljolti asiakaspalveluun, mikä työllistää ja ylikuormittaa asiakaspalvelua ajoittain. Osa hautaustoimen tehtävistä voitaisiin siirtää hautausmaalle, kuten hautainhoito kokonaisuudessaan.

#### 4.7.1 Ehdotus hautaustoimen työnjaosta

##### **Asiakaspalvelu**

*(työntekijät: asiakaspalvelija, toimistosihteeri, paikalla oleva pappi tai kanttori)*

##### Status Hautakirja

- Vainajan perustiedot
- Asiakkaan/haltijan perustiedot
- Hautalaskutus
- (Hoitotarjous ja –laskutus)

##### Hautakarttajärjestelmä

- Korttelikohtaisten hautakarttojen tulostaminen omaiselle

##### **Hautausmaa**

*(työntekijät: vastaava vahtimestari (hautausmaan esimies), haudankaivaajat, seurakuntapuutarhuri, kausipuutarhurit)*

##### Status Hautakirja (vastaava vahtimestari)

- Haudan perustiedot
- Hautaustapahtuman tallentaminen

##### Hautakarttajärjestelmä (vastaava vahtimestari)

- Korttelikohtaisten hautakarttojen tulostaminen omaiselle
- Muutosten ilmoittaminen Ramboll Finland Oy:lle

##### Status-hautarekisteri (seurakuntapuutarhuri)

- Hoidon tallentaminen haudalle
- Hoitotarjous ja –laskutus

##### Hautakarttajärjestelmä (seurakuntapuutarhuri)

- Hoitoraporttien tulostaminen  
(→ hautojen tikuttaminen → hautojen hoito)

## 5 PITKÄN AIKAVÄLIN SUUNNITELMA

Lapinlahden ortodoksinen hautausmaa kuuluu Hietaniemen laajaan ja ainutlaatuiseseen eri uskontokuntien hautausmaakokonaisuuteen ja on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu ympäristö. Hautausmaita suojelemaan aluekokonaisuuksina maankäyttö- ja rakennuslain mukaisella kaavoituksella, jonka mukaisesti hautausmaiden kulttuurihistorialliset ominaispiirteet tulee säilyttää. (Museovirasto 2009; Tuominen 2015, 20.)

Laki ortodoksisesta kirkosta suojelee ennen vuotta 1917 rakennetut kirkolliset rakennukset ja niiden piha-alueet. Näitä kirkollisia tai niihin rinnastettavia rakennuksia hautausmaalla ovat Pyhän Profeetta Eliaan kirkko, Pyhän Profeetta Eliaan kappeli ja vartiotupa sekä pienikokoiset, yksityiset hautakappelit. Muinaismuistolaki rauhoittaa historiallisen ajan hautausten ja kirkollisen toiminnan jäännöksiä, kuten hautausmaalta löytyneet hautakammiot. Kirkkolain mukaan myös kirkkopihaan, sankarihautausmaahan sekä hautausmaan aitaan ja porttiin sovelletaan samoja säädöksiä, mitä kirkollisiin rakennuksiinkin. Hautausmaan vanha kivialta, valkoinen kaareva sisääntuloportti sekä koristeelliset metalliaidat erottavat hautausmaan nimenomaan ortodoksiseksi hautausmaaksi eri uskontokuntien hautausmaakokonaisuudesta. Lisäksi hautapaikkoja koskee hautarauha, jonka rikkomisesta säädetään rikoslaisissa. Hautaa ei saa luvattomasti avata eikä arkkuun, uurnaan tai vainajaan koskea. Myöskään hautamuistomerkkiä ei saa turmella tai häpäistä. (Kirkkolaki 1054/1993, 14 luku, 2§; Laki ortodoksisesta kirkosta 985/2006, 116 §; Tuominen 2015, 20-21.)

Hautausmaan suojelun tavoitteena on turvata kirkollinen rakennettu kulttuuriympäristö osana kulttuuriperintöä, vaalia sen ominaisluonnetta ja erityispiirteitä sekä edistää sen kulttuurisesti kestävää käyttöä ja hoitoa.



Kuva 19. Hautausmaan valkoinen portti (Räntilä 2017).

## 5.1 Hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin tulokset

Ortodoksisen kirkon ympäristöohjeiston mukaan hautausmaan kulttuuriarvoja kartoittamalla vaalitaan arvokasta kulttuuriperintöä, suojellaan sen historiallista kerroksellisuutta ja säilytetään se ehjänä tuleville sukupolville. Helsingin ortodoksinen seurakunta lähti toteuttamaan Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan kulttuuriarvojen kartoitusta käynnistämällä hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin, jonka tavoitteena on olla osa Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan pitkän aikavälin suunnitelmaa, jossa selvitetään kauanko hautausmaata voidaan vielä käyttää aktiivisesti, toimia mahdollisesti myöhemmin tehtävän, hautausmaan kulttuuriarvojen inventoinnin pohjana sekä selkeyttää Helsingin ortodoksisen seurakunnan hautaustoimen tehtävää.

Hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin perusteella Lapinlahden ortodoksisesta hautausmaata voidaan käyttää vielä 15-20 vuotta, ennen kuin kaikki hautapaikat ovat täynnä. Hautausmaalla on tällä hetkellä (2017) käytössä olevia arkkuhautapaikkoja 8300kpl, käytössä olevia uurnahautapaikkoja 250kpl. Uusia, käyttämättömiä arkkuhautapaikkoja on 2000kpl ja uusia, käyttämättömiä uurnahautapaikkoja 600kpl. Arkku- ja uurnahautauksia on vuodessa keskimäärin 150kpl.

## 5.2 Kulttuurihistoriallisten arvot

Lapinlahden ortodoksinen hautausmaa on yli 200 vuotta vanha, kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö ollessaan monelle merkittävälle, Helsingin historiaan vaikuttaneelle henkilölle viimeinen leposija. Hautausmaan veistokselliset hautamuistomerkit, sarkofagit, obeliskit sekä koristeelliset hautakappelit ja maanalaiset hautakammiot kertovat Helsingin kaupungin henkilöhistoriasta sekä kansakunnan vaiheista, merkkihenkilöistä ja varakkaista suvuista, eri yhteiskuntaluokista ja ammateista sekä ihmisiä kohdanneista sodista ja kulkutaudeista. Hautamuistomerkkien muodot ja materiaalit kuvaavat myös eri aikakausien käsityötä ja kuvanveistotaidetta, arkkitehtuuria, teollistumisen kehittymistä, ulkomailta saapuneita vaikutteita sekä oman aikansa taiteellisia ja henkisiä kauneuskäsityksiä. (Leukumaavaara 2016, 5, 13.)

Hautaustoimilain mukaan hautausmaan ylläpitäjän tulee hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla. Hautausmaan ylläpitäjän tehtävänä on huolehtia hautausmaan yleisten alueiden, kuten käytävien, rakenteiden ja kalusteiden sekä yhteismuistomerkkien ylläpidosta ja siisteydestä sekä kasvillisuuden hoidosta. (Hautaustoimilaki 457/2003, 13 §; Tuominen 2015, 36.)

Laki ortodoksisesta kirkosta määrää, että varsinaisesta haudan ja hautamuistomerkin hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija, joka edustaa vainajan oikeudenomistajia ja niitä, jotka voivat tulla haudatuiksi. Hautaoikeuden haltija on usein yksityishenkilö tai suku, myös erilaiset



yhdistykset tai säätiöt voivat olla hautaoikeuden haltijoita. Hautaoikeus tarkoittaa haudan hallintaoikeutta hautarauhan ajan (25 vuotta), mikä sisältää haudan ja hautamuistomerkin hoitovelvollisuuden. Tämä ei kuitenkaan aina toteudu hautaoikeuden haltijan ollessa estynyt syystä tai toisesta hoitamaan velvollisuuttaan. Tästä syystä hautausmaalla on paljon hoitamattomia hautoja ja hautamuistomerkkejä. Hautaoikeuden lakattua hautarauhan päätyttyä tai muista syistä johtuvan haudanhoitovelvollisuuden laiminlyönnistä seuraa hautaoikeuden, haudan ja hautamuistomerkin menetys seurakunnalle, jos hautaoikeuden haltija ei huolehdi sopimalla asiasta toisin seurakunnan kanssa. (Laki ortodoksisesta kirkosta 985/2006, 84 §; Leukumaavaara 2016, 6.)

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat haudat ja hautamuistomerkit eivät kuulu Suomessa kulttuuriperintöä suojelevan lainsäädännön piiriin eivätkä ne sijaintinsa tai luonteensa vuoksi myöskään kuulu paikallisten kulttuuriviranomaisten valvonnassa olevien julkisten ulkoveistosten piiriin. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaille haudoille ja hautamuistomerkeille ei ole varattu valtion tai kirkon rahastojen avustusmäärärahoja. Hautaoikeuden haltijan haudan ja hautamuistomerkin hoitovelvollisuus on siis hyvin merkittävä, erityisesti kun kyseessä ovat vanhat, arvokkaat sukuhaudat tai merkkihenkilöiden haudat. (Leukumaavaara 2016, 7.)

Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen mukaan seurakunnanvaltuusto voi päättää, että seurakunnan kustannuksella huolehditaan hautausmaalla tai sen osalla olevien kulttuurihistoriallisten hautojen ja hautamuistomerkkien perushoidosta tai jos hautausmaalle on haudattu vainaja, jonka muiston vaalimista on pidettävä seurakunnan kannalta tärkeänä. (Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestys 174 v. 2007/2006, 126 §.)

### 5.3 Inventointi

Lapinlahden ortodoksiselle hautausmaalle on tärkeää tehdä pitkän aikavälin suunnitelma, jotta Helsingin ortodoksisessa seurakunnassa voidaan tehdä päätöksiä hautausmaan tulevasta käytöstä ja siihen käytettävistä varoista, kun hautausmaalle ei voida enää haudata vainajia. Pitkän aikavälin suunnitelmaa varten hautausmaan kulttuurihistoriallisten arvojen kartoitusta olisi tärkeää jatkaa inventoimalla hautausmaasta seuraavat tiedot:

- Tarkempi historiallinen selvitys
- Alueen ominaispiirteiden, sen nykytilan sekä siihen johtaneen kehityksen tiivis kuvaaminen
- Rakennuskanta, suunnittelijat
- Erilaiset hauta-alueet, yhteismuistomerkit, suunnittelijat
- Aiempien hautakirjanpitoaineistojen tallentaminen ja arkistointi
- Aiempien hautakartoitusaineistojen tallentaminen ja arkistointi

- Muiden hautausmaan suunnitelmien, valokuvien ja asiakirjojen selvittäminen, tallentaminen ja arkistointi
- Säilytettävät haudat ja hautamuistomerkit (ks. 5.4)
- Poistettavat haudat ja hautamuistomerkit (ks. 5.5)
- Hautausmaan kulttuurikasvillisuus (ks. 5.6)

Kulttuurihistoriallisten arvojen kartoitusta varten tarvitaan inventoija, jolla on tehtävään riittävä asiantuntemus ja ammattitaito historian, taidehistorian, puutarha- ja maisema-arkkitehtuurin sekä rakennetun kulttuuriympäristön osalta. Inventointityö jakautuu yleensä arkistotutkimukseen, kenttätyöhön hautausmaalla, kirjoitustyöhön sekä digitaalisten kuvien käsittelyyn ja tallennukseen. (Tuominen 2015, 25-26, 29.)

Inventointi alkaa arkistomateriaalin ja muun kirjallisen lähdeaineiston läpikäynnillä, jotka löytyvät Lapinlahden ortodoksiselta hautausmaalta, Helsingin ortodoksisen seurakunnan kirjastosta ja arkistosta sekä Helsingin kaupungin erilaisista muistiorganisaatioista. Tarvittavat maastoinventoinnit suoritetaan pääasiassa toukokuun ja syyskuun välisenä aikana. Inventointia koskevat tiedot dokumentoidaan mittaamalla, valokuvaamalla, piirtämällä tai kirjoittamalla. Lopuksi tuotetaan inventointiraportti, jossa kerrotaan inventointityön vaiheista, tuloksista sekä johtopäätöksistä. Inventointiraportti toimitetaan Helsingin ortodoksiselle seurakunnalle Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan pitkän aikavälin suunnittelua ja päätöksiä varten. (Tuominen 2015, 25, 29.)

#### 5.4 Säilytettävät haudat ja hautamuistomerkit

Hautausmaan merkittävimpiä kulttuurihistoriallisia arvoja ovat erilaiset hautamuistomerkit, erityisesti vanhat 1800-luvun ja 1900-luvun alkupuolen hautamuistomerkit, kuten hautakappelit, sarkofagit, obeliskit ja veistokselliset hautamuistomerkit. Taiteellisesti tai historiallisesti arvokkaat hautarakennelmat tai hautamuistomerkit voidaan säilyttää hautausmaalla, kun haudan hautaoikeus on päättynyt tai haudanhoitovelvollisuus on laiminlyöty ja hauta siirtynyt seurakunnalle. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden hautojen ja hautamuistomerkkien inventoinnissa tehdään Museoviraston, hautausmaan työryhmän ja hautausmaan ylläpitäjän toimesta hautausmaakatselmus, jossa tarkastellaan ja dokumentoidaan seuraavia arviointiperusteita:

- paikallishistoriallisesti tai laajalti tunnettu henkilö tai suku
- hautamuistomerkin taiteelliset arvot: tunnettu suunnittelija ja/tai toteuttaja, hautamuistomerkkimalli, käytetyt materiaalit, koristeaiheet, kivenkäsittely-, taonta- ja valutyöt
- hautamuistomerkki osana hautakorttelia ja hautausmaata
- hautamuistomerkin säilyneisyys ja kunto

Inventoinnin tuloksena seurakunta saa hyvän lähtöaineiston kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden hautojen ja hautamuistomerkkien säilyttämistä koskeville päätöksilleen. Säilytettävät haudat ja hautamuistomerkit kun-

nostetaan ja hoidetaan asianmukaisesti Museoviraston julkaisun *Hautamuistomerkkien hoito* tai Suomen kulttuurirahaston julkaisun *Miten hoidan hautamuistomerkkiä* mukaan. (Leukumaavaara 2016, 13, 19; Knapas 2003, 10; Tuominen 2015, 35.)

## 5.5 Poistettavat haudat ja hautamuistomerkit

Haudan ja hautamuistomerkin hoidosta vastaa hautaoikeuden haltija, joka on usein yksityishenkilö tai suku, myös erilaiset yhdistykset tai säätiöt voivat olla hautaoikeuden haltijoita. Hautaoikeuden haltija on velvollinen hoitamaan haudan ja hautamuistomerkin hautarauhan ajan (25 vuotta) tai tekemään seurakunnan kanssa haudanhoitosopimuksen, jolloin hautausmaa säilyy sen arvoa vastaavana ja vainajien muistoa kunnioittavana. Haudan ja hautamuistomerkin hoito ei kuitenkaan aina toteudu hautaoikeuden haltijan ollessa estynyt syystä tai toisesta hoitamaan velvollisuuttaan. Tästä syystä hautausmaalla on paljon hoitamattomia hautoja ja hautamuistomerkkejä.

Poistettavien hautojen ja hautamuistomerkkien inventoinnissa tehdään hautausmaan ylläpitäjän toimesta hautausmaakatselmus, jossa tarkastellaan ja dokumentoidaan seuraavia arviointiperusteita:

- hautarauha ylitetty (hauta yli 25 vuotta vanha)
- hautapaikalla ei hautamuistomerkkiä
- hauta tai hautamuistomerkki ei kulttuurihistoriallisesti arvokas
- hauta tai hautamuistomerkki huonokuntoinen
- hautaa eikä hautamuistomerkkiä hoideta
- haudalla ei haudanhoitosopimusta

Inventoinnin tuloksena seurakunta saa hyvän lähtöaineiston hoitamattomien hautojen ja hautamuistomerkkien poistamista koskeville päätöksilleen. Hautaoikeuden lakattua hautarauhan päätyttyä tai muista syistä johtuvan haudanhoitovelvollisuuden laiminlyönnistä seuraa hautaoikeuden, haudan ja hautamuistomerkin menetys seurakunnalle, jos hautaoikeuden haltija ei huolehdi sopimalla asiasta toisin seurakunnan kanssa.

Hoitamattomien hautojen ja hautamuistomerkkien poistamista koskeva menettely on kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa seurakunta antaa kunnostuskehotuksen hautaoikeuden haltijalle. Kunnostuskehotus on ensisijaisesti kirje, jos hautaoikeuden haltija on seurakunnan tiedossa tai ilman kohtuutonta vaivaa selvitettävissä. Muussa tapauksessa kunnostuskehotus annetaan haudalle asetettavalla tiedoksiannolla ja kuulutetaan asiasta paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä. (Aaltonen 2005, 142-144.)

Hautaoikeuden haltijan on yhden vuoden määräajassa kunnostettava hauta ja hautamuistomerkki. Jos hautaoikeuden haltija ei huolehdi haudanhoitovelvollisuudestaan, alkaa poistamista koskevan menettelyn toinen vaihe, jossa seurakunnan neuvosto tekee päätöksen hoitamattomien

hautojen ja hautamuistomerkkien menettämisestä takaisin seurakunnalle. Päätöksestä ilmoitetaan hautaoikeuden haltijalle ensisijaisesti kirjeellä, muussa tapauksessa haudalle asetettavalla tiedoksiannolla ja kuuluttamalla asiasta paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä. (Aaltonen 2005, 142-144.)

## 5.6 Hautausmaan kulttuurikasvillisuus

Helsingin kaupungin historiallisessa asemakaavakartassa (1820) näkyy Lapinlahden ortodoksinen hautausmaa, jossa hautausmaan pääkäytävää ja kuutta hautakorttelia rajaavat puukujanteet. Kauppaneuvos Paul Sinebrychhoff kustansi hautausmaalle lehmusten rajaaman pääkäytävän vuonna 1870. Hautausmaan vanha puusto on yksi historiallinen kulttuuriarvo, lehmukset ovat pian 150 vuotta vanhoja. (Pehkonen 2008, 61.)

Lapinlahden ortodoksinen hautausmaan kulttuuriarvojen inventointi on tärkeää myös kulttuurikasvillisuuden osalta, joka on tärkeää säilyttää elinvoimaisena hautausmaan historiallisen yleisilmeen ylläpitämiseksi. Kulttuurikasvillisuuden inventoinnin avulla seurakunta saa hyvän lähtöaineiston hautausmaan suunnittelua, hoitoluokitusta sekä hoitoluokituksen mukaista ylläpitoa koskeville päätöksilleen.

Hautakirjanpito- ja kartoitusprojektin seuraavana vaiheena olisi Status Hautakirjan hautainhoitorekisterin päivittäminen sekä Hautakarttajärjestelmään erilaisten kulttuurikasvillisuustasojen piirtäminen ja liittäminen.



Kuva 20. Lehmusten rajaama pääkäytävä (Räntilä 2017).

### 5.6.1 Inventointi

Hautausmaan kulttuurikasvillisuuden inventoinnissa tehdään hautausmaan ylläpitäjän, arboristin ja puutarhurin toimesta hautausmaakatselmus, jossa tarkastellaan ja dokumentoidaan (mittaamalla, valokuvaamalla, piirtämällä ja kirjoittamalla) seuraavia arviointiperusteita:

- alueen ominaispiirteet, sen nykytila sekä siihen johtaneen kehityksen kuvaus
- kulttuurikasvillisuuden yleispiirteet, sijainti ja kunto
- kulttuurikasvillisuuden arvojen määrittäminen
- teiden, käytävien, muurien, aitojen, päällysteiden, rakenteiden, varusteiden ja kalusteiden yleispiirteet, sijainti ja kunto
- puuston kuntokartoitus

Hautausmaan puuston inventoinnissa tehdään arboristin toimesta puuston kuntoarviointi, jossa tarkastellaan ja dokumentoidaan puun kunnan kokonaistilanne silmämääräisesti sekä kuntotutkimuslaitteita hyväksi käyttäen. Arboristi esittää kuntoarvioinnin tulokset raportissa, jossa määritetään puun perustiedot sekä juuriston, tyven, rungon ja latvuksen kunto. Arboristi esittää myös tulosten perusteella tehtävät ylläpitotoimenpiteet. (Hautamäki 2000, 24; Viherympäristöliitto 2014, 56.)

Inventoinnin tuloksena seurakunta saa hyvän lähtöaineiston hautausmaan kulttuurikasvillisuuden suunnittelua ja puuston uudistamista koskeville päätöksilleen.

### 5.6.2 Suunnittelu

Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan kulttuurikasvillisuuden inventoinnin perusteella tiedetään kulttuurikasvillisuuden yleispiirteet, sijainti ja kunto, erityisesti kulttuurihistoriallisesti arvokkaan puuston kunto. Kulttuurikasvillisuuden inventointi lisäksi arvottaa hautausmaan kasvillisuuden, jolloin seurakunta saa hyvän lähtöaineiston hautausmaan kulttuurikasvillisuuden suunnittelua ja puuston tulevaa uudistamista koskeville päätöksilleen. (Hautamäki 2000, 24, 26.)

Kulttuurikasvillisuuden inventoinnin perusteella voidaan Lapinlahden ortodoksiselle hautausmaalle tehdä yleissuunnitelma, joka koskee erityisesti puustoa ja yleisten alueiden kasvillisuutta. Tärkeimmät hautausmaan suunniteltavat kohteet ovat hautausmaan puusto, joka olisi tärkeää säilyttää eri hauta-alueita rajaavana ja kulkua ohjaavana tekijänä. Erityisesti pääkäytävän ja hautausmaan reunojen lehmuskujanteet ovat vaikuttavia ja luovat hautausmaalle historiallista tunnelmaa. Länsisatama ja Länsiväylä aiheuttavat erityisen kovan auto- ja rekkaliikenteen ympäri vuorokauden, josta muodostuu suuria meluhaittoja sekä ilmansaasteita. Hautausmaalle olisi tärkeää suunnitella hautausmaata kiertävä havupuuaita tai havupensasaita, joka suojaisi kovalta meteliltä sekä puhdistaisi hautausmaan ilmaa. Lisäksi kortteliin 6 on suunnitteilla muualle haudattujen

muistomerkki ja muistelualue.

Yleissuunnitelmassa olisi tärkeää ottaa huomioon hautausmaan historiallinen kerroksellisuus, ortodoksiset hautausperinteet sekä liittyminen muuhun rakennettuun ympäristöön. Hyvä yleissuunnitelma tähtää kauniin ja kestäväen hautausmaaympäristön luomiseen sekä kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttämiseen ja ylläpitämiseen. (Aaltonen 2005, 161.)

### 5.6.3 Hoitoluokituskartta ja hoitosuunnitelma

Viheralueiden hoitoluokituksen avulla voidaan vaikuttaa Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan yleisilmeeseen, käyttötarkoitukseen sekä ylläpidon kustannuksiin. Hoitoluokitus määrittelee tarkemmin sen laatutason, jonka mukaisena hautausmaan yleisiä alueita halutaan hoidetaan. (Viherympäristöliitto 2007, 8, 10.)

Hoitoluokituksen avulla hautausmaa jaetaan hoitoluokkiin, jotka määrittelevät hautausmaan eri alueiden hoitotason: A1-hoitoluokassa (edustusviheralue) hoidon tavoitteena on hautausmaan kulttuurihistoriallisten alueiden ylläpitäminen jatkuvasti edustuskelpoisina ja erittäin hyvässä kunnossa. Alueiden ylläpito on intensiivistä, hoitotoimenpiteitä tehdään päivittäin ja havaitut puutteet korjataan välittömästi. A2-hoitoluokassa (käyttöviheralue) hoidon tavoitteena on hautausmaan muiden alueiden ylläpitäminen viihtyisinä, turvallisina ja hyvässä kunnossa. Kasvillisuutta hoidetaan säännöllisesti ja alueet pidetään siisteinä. Rakenteiden ja laitteiden turvallisuutta tarkkaillaan säännöllisesti ja vauriot korjataan välittömästi. Muut havaitut puutteet korjataan mahdollisimman pian. (Viherympäristöliitto 2007, 17-18.)

Hautausmaan hoitoluokitusta suunniteltaessa tehdään päätökset siitä, minkälaiseksi hautausmaan yleisiä alueita halutaan kehittää. Hoitoluokan valintaan vaikuttavat hoidon laatutavoite, intensiivisyys sekä kustannukset. Hautausmaan hoitoluokat määritetään seuraavien lähtökohtien mukaan:

- Ympäristötekijät: kulttuurihistorialliset arvot, alueen ominaispiirteet, kulttuurikasvillisuus
- Käyttötarkoitus: edistetään kulttuurisesti kestävää käyttöä ja hoitoa
- Rakentamisaste: kasvualustojen, kasvimateriaalien, pintamateriaalien ja rakenteiden valinnan merkitys ylläpitoon
- Hoidon intensiivisyys ja tavoite: alueen yleisilmeen ja siisteyden, kasvillisuuden elinvoimaisuuden sekä päällysteiden, rakenteiden ja varusteiden laatutason määrittäminen
- Kustannukset: alueen pienipiirteisyyden vaikutukset ylläpidon määrään ja kustannuksiin
- Käyttäjät: käyttäjäryhmien määrittely ja huomioon ottaminen

Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan hoitoluokitus esitetään hoitoluokituskartalla ja tarkemmat hoitotoimenpiteet koskien hautausmaan yleisiä alueita sekä haudanhoitoa voidaan esittää hoitosuunnitelmassa. Hoitoluokituksen mukaiset ylläpidon hoitotyöt tehdään Viherympäristöliitto ry:n julkaisun 55 Viheralueiden hoito VHT'14 laatuvaatimusten mukaan hautausmaan yleisille alueille sekä erikseen sovittaessa myös haudoille. (Viherympäristöliitto 2007, 8, 11.)

## 5.7 Ohjesääntö, hautausmaakaava ja käyttösuunnitelma

Hautakirjanpito- ja kartoitusprojekti on tuottanut paljon aineistoa, jota voidaan hyödyntää Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan kulttuuriarvojen inventoinnin pohjana sekä pitkän aikavälin suunnittelussa ja päätöksenteossa. Hautausmaan työryhmän tärkeimpänä tehtävänä olisi laatia aineistojen pohjalta seurakunnan hautaustoimea varten ohjesääntö, hautausmaakaava ja käyttösuunnitelma, jotka vahvistavat Helsingin ortodoksisen seurakunnan valtuusto. (Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestys 174 v.2007/2006, 128 §.)

Ohjesäännössä kerrotaan tarkemmat toimeenpano ja menettelyä koskevat määräykset hautaustoimesta, hautausmaalla noudatettavasta järjestyksestä, hautakirjanpidosta, haudan hallinnollisista tiedoista, hautaus-toimituksesta, hautamuistomerkistä, haudan hoidosta sekä hautausmaan katselmuksista. Ohjesääntö tulee laatia hautausmaan paikallisten ominaispiirteiden, hautauskäytännöissä omaksutun kulttuurin sekä järjestelyjen tarkoituksenmukaisuuden mukaisesti. Viimeisin Lapinlahden ortodoksisen hautausmaan ohjesääntöluonnos on tehty vuonna 2007. Tätä edellistä vahvistettua ohjesääntöä ei ole tiedossa. (Kirkkolaki 1054/1993, 17 luku,7 §; Laurasvaara 2003, 8; Sakasti n.d.)

Hautausmaakaava on yleiskartta, joka osoittaa hautausmaan rajat, eri toimintojen ja rakennusten sijoitukset, kulkuväylien ja liikenteen järjestelyt sekä hautakorttelialueet ja m. Lisäksi se sisältää kuivatus- ja vesihuoltosuunnitelman sekä kaapelikartat. Hautausmaakaavaa laadittaessa olemassa olevasta hautausmaasta, otetaan huomioon alueen maaston luonne ja kauneusnäkökohdat, kuitenkin painottaen alueen tarkoituksenmukaista käyttöä ja seurakunnan taloudellista kantokykyä. (Kirkkojärjestys 1055 v. 1993/1991, 17 luku, 6 §; Laurasvaara 2003, 7.)

Käyttösuunnitelma on hautausmaakaavan sanallinen seloste, joka sisältää yleiset sekä yksityiskohtaisemmat ohjeet hautausmaan käytöstä. Yleiset ohjeet sisältävät tiedot hautausmaan rakenteesta (eri toimintojen sijoitukset, hautakortteleiden erityispiirteet), hautausmaalla noudatettavasta järjestyksestä, kulkuväylien ja liikenteen järjestelyistä, kuivatus- ja vesihuoltosuunnitelmista, kaapelisuunnitelmista sekä jätehuoltosuunnitelmista. Lisäksi se voi sisältää hoitoluokitusten mukaiset hoito-ohjeet tai hoitoluokituskartta ja hoito-ohjeet voivat olla erikseen. Yksityiskohtaisemmat ohjeet koskevat hautamuistomerkkejä ja hautoja sekä niiden

hoitoa. (Kirkkojärjestys 1055 v. 1993/1991, 17 luku, 6 §; Laurasvaara 2003, 9.)



## LÄHTEET

Aaltonen, P., Palo, H., Rimpiläinen, O., Rintala, A., Ruotsalo, P & Särkiö, P. (2005). *Hautaustoimen käsikirja*. Helsinki: Edita Prima Oy.

Digitaaliarkisto, Kansallisarkisto (2014). Helsingin ortodoksinen seurakunta, Kartta-arkisto. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <http://digi.narc.fi/digi/>

Edgren, T., Manninen, M. & Ukkonen, J. (2003). *Eepos – Suomen historian käsikirja*. Porvoo: WSOY.

Hautamäki, R. (2000). Portti puutarhaan – historiallisten puutarhojen inventointiopas. Helsinki: Museovirasto.

Hautaustoimilaki 6.6.2003/457. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030457>

HBL Huvudstadsbladet (2013). Tiotals katakomber i Helsingfors. Haettu 23.7.2017 osoitteesta <http://gamla.hbl.fi/nyheter/2013-07-10/472731/kartlaggning-avslojar-tiotals-katakomber-i-helsingfors>

Helsingin ortodoksinen seurakunta (2016). Tietoa seurakunnasta. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <https://hos.fi/fi/yhteystiedot/tietoa-seurakunnasta>

Karttapalvelu, Helsingin kaupunki (n.d.). Helsingin asemakaava 1820, Helsingin kiinteistökartta 1945, Helsingin kantakartta värillinen, Helsingin uusi maaperäkartta. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <https://kartta.hel.fi>

Kirkkojärjestys 8.11.1991/1055 v. 1993. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055>

Kirkkolaki 26.11.1993/1054. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054>

Knapas, M. (2003). *Hautamuistomerkkien hoito*. Helsinki: Museovirasto. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <http://www.nba.fi/fi/File/2675/hautamuistomerkkien-hoito.pdf>

Laki ortodoksisesta kirkosta 10.11.2006/985. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060985>

Laurasvaara, R. (2003). *Evangelisluterilaisen kirkon seurakuntien hautausmaa-alan nimikkeistö*. Helsinki: Suomen hautaus toiminnan keskusliitto ry. Haettu 22.7.2017 osoitteesta [http://shk.fi/wp-content/uploads/2014/01/hautausmaa\\_alan\\_nimikkeet.pdf](http://shk.fi/wp-content/uploads/2014/01/hautausmaa_alan_nimikkeet.pdf)

Lavonen, T. (2013). Työvaiheet. Sähköpostiviesti tekijälle 26.6.2013.

Leukumaavaara, S. (2016). *Miten hoidan hautamuistomerkkiä*. Grano: Suomen Kulttuurirahaston Uudenmaan rahasto. Haettu 22.7.2017 osoitteesta [http://skr.fi/julkaisut/SKR\\_Hautamuistomerkki\\_2016/#p=II](http://skr.fi/julkaisut/SKR_Hautamuistomerkki_2016/#p=II)

Museovirasto (2009). Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Haettu 23.7.2017 osoitteesta [http://www.rky.fi/read/asp/r\\_kohde\\_det.aspx?KOHDE\\_ID=1556](http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1556)

Ortodoksi.net (n.d.). Kuoleman kohdatessa. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <http://www.ortodoksi.net/tietopankki/tietous/kuolema.htm>

Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestys 12.12.2006/174 v. 2007. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070174>

Pehkonen, M. (2008). *Hauraita muistoja Helsingin hautausmailta*. Porvoo: Helsingin kaupunginmuseo, Narinkka.

Ramboll (n.d.a). Tietoa Rambollista. Haettu 24.7.2017 osoitteesta [http://www.ramboll.fi/ramboll\\_finland\\_oy](http://www.ramboll.fi/ramboll_finland_oy)

Ramboll (n.d.b). RambollFM Järjestelmät. Haettu 24.7.2017 osoitteesta [http://www.ramboll.fi/palvelut/kiinteistot\\_ja\\_rakentaminen/kiinteistokonsultointi/rambollfm-jarjestelmat](http://www.ramboll.fi/palvelut/kiinteistot_ja_rakentaminen/kiinteistokonsultointi/rambollfm-jarjestelmat)

Rauhala (n.d.). Suomalainen perheyrittäjä. Haettu 24.7.2017 osoitteesta <http://www.rauhala.fi/yritys>

Rauhala Yhtiöt Oy (n.d.). *Rauhala Status Hautakirja*. Peruskoulutusmoniste. Helsingin ortodoksinen seurakunta.

Sakasti (n.d.). Malliohjesäännöt. Hautaustoimen ohjesääntö. Haettu 24.7.2017 osoitteesta <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3BD819-2>

Suomen Kotipuutarha-Liitto (1900). Uudemmat hautasikirjat. Lapinlahden ortodoksinen hautausmaa.

Suomen ortodoksinen kirkko (2017a). Tutustu ortodoksisen kirkkoon: Mikä on ortodoksinen kirkko? Haettu 22.7.2017 osoitteesta <https://www.ort.fi/tutustu-ortodoksisen-kirkkoon/mika-ortodoksinen-kirkko>

Suomen ortodoksinen kirkko (2017b). Tutustu ortodoksiseen kirkkoon: Ortodoksinen kirkko Suomessa. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <https://www.ort.fi/tutustu-ortodoksiseen-kirkkoon/ortodoksinen-kirkko-suomessa>

Suomen ortodoksinen kirkko (2017c). Tutustu ortodoksiseen kirkkoon: Kuolema ja hautaan siunaaminen. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <https://www.ort.fi/tutustu-ortodoksiseen-kirkkoon/kuolema-ja-hautaan-siunaaminen>

Suomen ortodoksinen kirkko (2017d). Ortodoksisen kirkon ympäristöohjeisto. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <https://www.ort.fi/suomen-ortodoksisen-kirkon-toimintaa-ohjaavat-asiakirjat/ymparistoohjeisto>

Timperi, R. (2013). Hautakarttajärjestelmä. Sähköpostiviesti tekijälle 14.6.2013.

Tuominen, L. (2015). *Hautausmaiden inventointiopas*. Helsinki: Museovirasto. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <http://www.nba.fi/fi/File/2642/hautausmaiden-inventointiopas.pdf>

Vaskelan sukuseura ry. (n.d.). Metsäpirtin Vaskelan kalevalaisten runonlaulajien ja tietäjien muistomerkki. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <http://www.vaskelansukuseura.fi/muistomerkki.html>

Viherympäristöliitto (2014). *Viheralueiden hoito VHT'14, hoidon laatuvaatimukset*. Viherympäristöliiton julkaisu nro 55. Tampere: Tammerprint.

Viherympäristöliitto (2007). *Viheralueiden hoitoluokitus*. Viherympäristöliiton julkaisu nro 36. Tampere: Tammerprint.

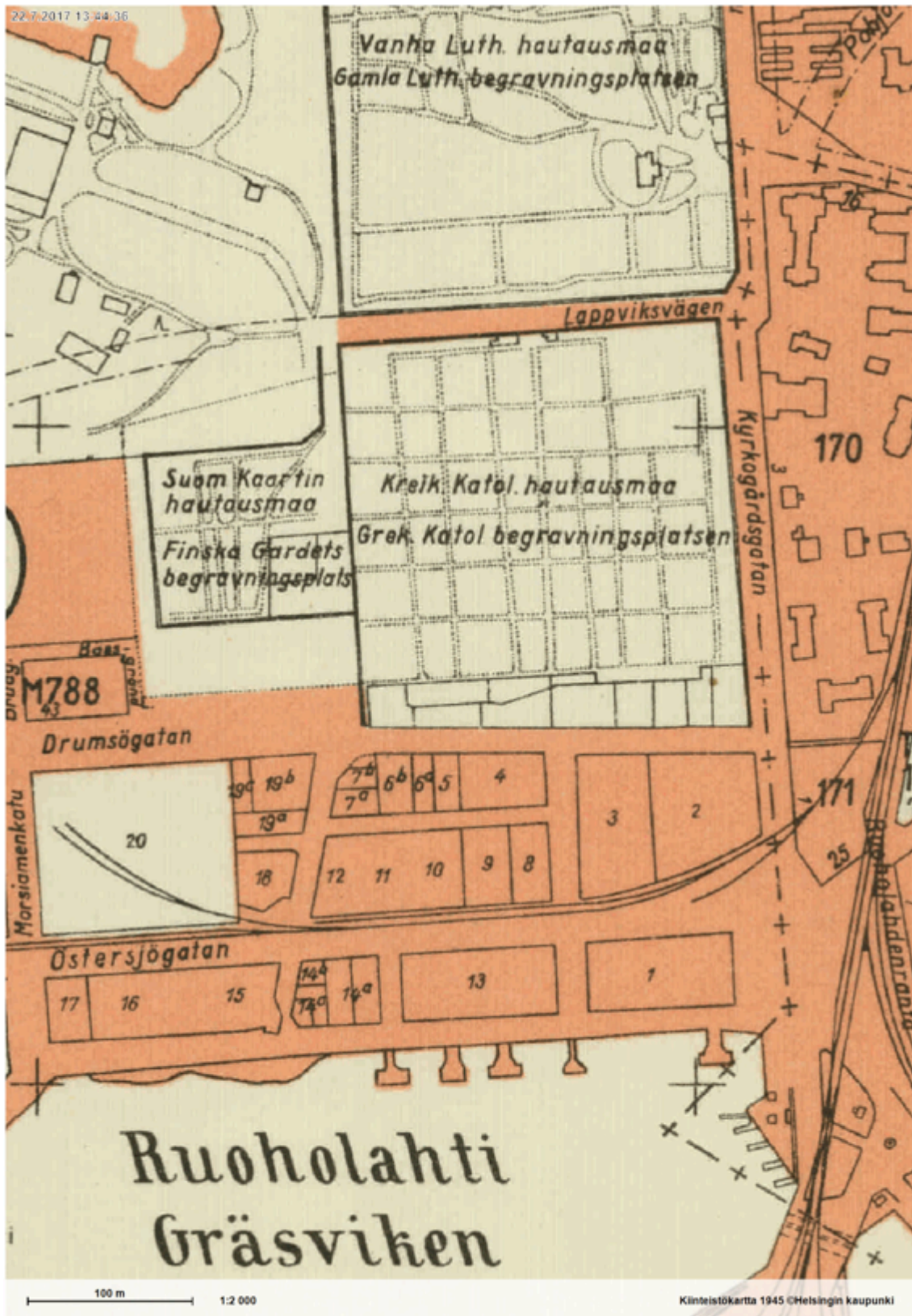
Wikipedia (2016a). Helsingin ortodoksinen hautausmaa. Haettu 23.7.2017 osoitteesta [https://fi.wikipedia.org/wiki/Helsingin\\_ortodoksinen\\_hautausmaa](https://fi.wikipedia.org/wiki/Helsingin_ortodoksinen_hautausmaa)

Wikipedia (2016b). Ruoholahti. Haettu 22.7.2017 osoitteesta <https://fi.wikipedia.org/wiki/Ruoholahti>

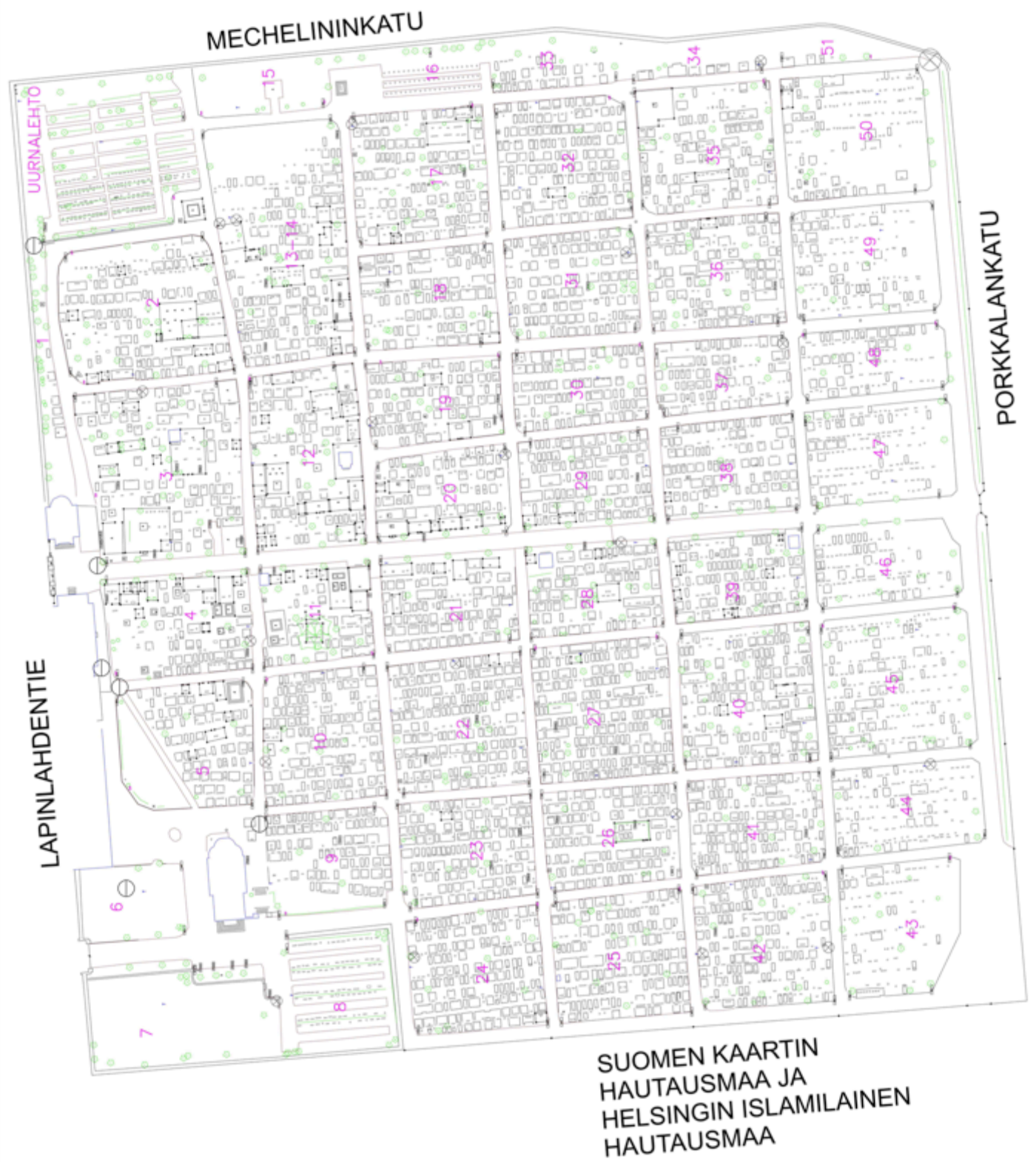




## HELSINGIN KIINTEISTÖKARTTA (1945)

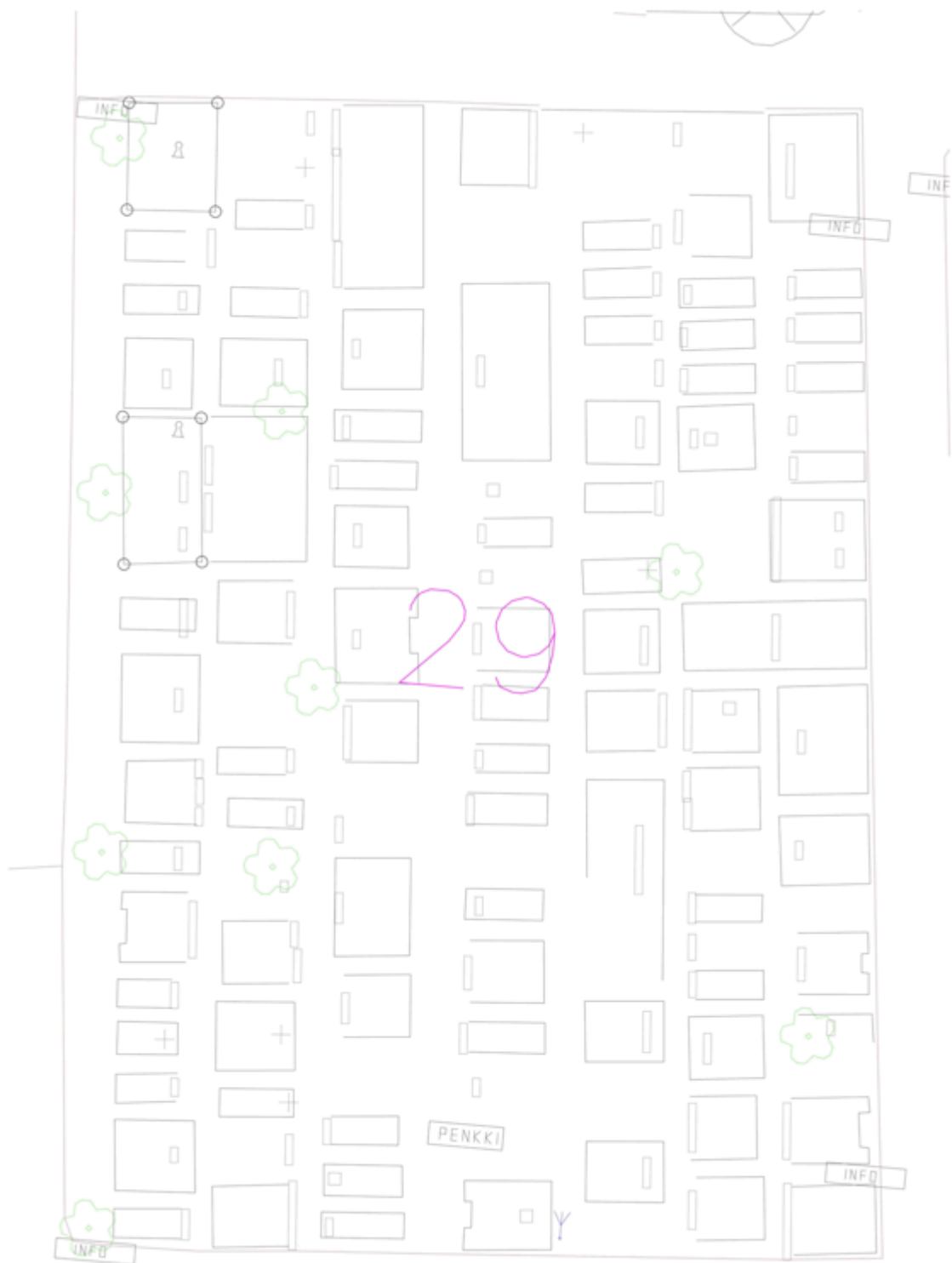


## FCG HAUTAUSMAAN YLEISKARTTA (2007)





FCG KORTTELIKOHTAINEN HAUTAKARTTA (2007)



## RAMBOLL KORTTELIKOHTAINEN HAUTAKARTTA (2014)



## EXCEL-TIEDOSTO HAUTA- JA VAINAJATIEDOISTA

Kortteli	Rivi	Uusi hauta- paikkanumero	Olemassaoleva hautapaikkanumero	Lisätieto	Leveys (cm)	Pituus (cm)	Syvyys (cm)	Hautamuistomerkki	Reunakivet	Sukunimi	Etunimet	Syntymäaika	Kuolinaika	Hautauspvm	A=arkku, U=uurna
47	5	27		TYHJÄI Puu.	90	210									
		26				210									
		25			90	210	210	Hautakivi	Kyllä.			14.6.1915	6.12.2008	20.12.2008	A/270
		24			90	210	210	Hautakivi				29.9.1950	18.6.2008	5.7.2008	A/210
		23	97b		90	210	210	Puuristi				11.10.1947	25.7.2003	9.8.2003	A/210
		22	97a		90	210	210	Laatta				17.2.1937	11.12.1996	3.1.1997	A/210
		21	96	TYHJÄI	90	210	270								
		20	95		90	210	150	Hautakivi				7.5.1931	7.11.1977	16.11.1977	A/150
		19	94		90	210	210	Hautakivi				12.9.1921	20.8.2006	9.9.2006	A/210
		18	93		90	210	270	Hautakivi				21.12.1906	9.12.1975	20.12.1975	A/150
		17	92	TYHJÄI	90	210	270								
		16	91		90	210		Hautakivi	Kyllä.			18.12.1917	26.10.1974	2.11.1974	A/150
		15	90	TYHJÄI	90	210	270								
		14	89b		90	210	150	Hautakivi				8.2.1909	27.12.1973	3.1.1974	A/150
		13	89a		90	210	210	Hautakivi				20.5.1913	10.6.1984	18.6.1984	A/210
		12	88		90	210		Laatta				11.4.1911	29.7.1973	11.8.1973	A/150
		11	87					Ei löydy.						17.3.1973	
		10	86		90	210	210	Hautakivi				5.10.1934	14.9.1991	28.9.1991	A/210
		9	85		90	210	150	Hautakivi				7.9.1929	16.1.1973	27.1.1973	A/150
		8	84		90	210		Hautakivi				11.3.1905	2.1.1973	13.1.1973	
		7	83		90	210	150	Hautakivi				14.4.1941	7.10.1972	14.10.1972	A/150
		6	82		90	210	210	Laatta				14.1.1925	8.10.1998	17.10.1998	A/210
		5	81		90	210	150	Hautakivi				27.1.1901	28.9.1972	6.10.1972	A/150
		4	80					Hautakivi	Kyllä.			5.4.1887	10.8.1980	20.8.1980	A/210
		3	79					Hautakivi	Kyllä.			30.6.1870	14.10.1950	17.10.1950	
		2	78b	TYHJÄI	90	210	270								
		1	78a		90	210	210	Hautakivi	Kyllä.			7.12.1979	30.5.2005	11.6.2005	A/210

## PÄIVITETTY KORTTELIKOHTAINEN HAUTAKARTTA (2015)

